

Briselē, 2025. gada 13. novembrī
(OR. en)

15387/25

AG 180
POLGEN 200
FREMP 331
JAI 1675
DISINFO 99
HYBRID 146
AUDIO 110
EDUC 444
JEUN 235
CULT 127
COMPET 1160

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 12. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

Temats: KOPIĢS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI
Eiropas demokrātijas vairogs: spēcīgas un noturīgas demokrātijas
stiprināšana

Pielikumā ir pievienots dokuments JOIN(2025) 791 final.

Pielikumā: JOIN(2025) 791 final

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 12.11.2025.
JOIN(2025) 791 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas demokrātijas vairogs: spēcīgas un noturīgas demokrātijas stiprināšana

“Tikai parādot, ka demokrātija darbojas cilvēku labā un ka tā sniedz rezultātus, mēs varam radīt spēcīgāku Savienību. Eiropa var uzplaukt tikai tad, ja uzplaukst demokrātija.”

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena, Starptautiskā Kārļa Lielā balva

1. Ievads

Demokrātija ir Eiropas Savienības stūrakmens, un tai ir būtiska loma **miera, drošības, ekonomiskās labklājības, konkurētspējas un sociālās kohēzijas** veidošanā. Demokrātijas pamatā ir brīvi cilvēki, brīvas un godīgas vēlēšanas, brīvi mediji un spēcīgas demokrātiskas iestādes un procesi. Demokrātija ir ne tikai pārvaldības sistēma, bet arī mūsu dzīvesveids – tā garantē mūsu tiesības un brīvības, aizsargā vienlīdzību likuma priekšā, veido atvērtu un taisnīgu sabiedrību un nodrošina, ka pie varas esošie var tikt saukti pie atbildības. ES iedzīvotāji uzskata demokrātiju, cilvēktiesības un tiesiskumu par ES galveno spēku¹.

Laikā, kad pieaug ģeopolitiskā konfrontācija, starptautiskie un reģionālie konflikti, kā arī tehnoloģiskie traucējumi, mūsu demokrātija ir pakļauta iekšējam un ārējam spiedienam. Autoritāri režīmi uzskata demokrātiju par apdraudējumu un izmanto aizvien agresīvāku taktiku, cita starpā iesaistot pastarpinātus valsts vai nevalstiskus spēkus, lai to vājinātu. Lai gan demokrātija balstās uz dažādu sabiedrības viedokļu apvienošanu un kopīgu risinājumu meklēšanu, autoritārie režīmi cenšas radīt vai paplašināt šķelšanos, izmantot konfliktus savtīgos nolūkos, diskreditēt demokrātiskos dalībniekus, – it īpaši brīvos medijus un pilsonisko sabiedrību –, un apdraudēt brīvas un godīgas vēlēšanas. To mērķis ir mazināt iedzīvotāju uzticēšanos demokrātiskām iestādēm un demokrātijas spējai darboties cilvēku labā.

Šāda situācija rada bažas un tā ir steidzami jārisina ES, tās kaimiņvalstīm un demokrātiskajām valstīm visā pasaulē. Ir svarīgi atbalstīt ES kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis to centienos stiprināt un nostiprināt demokrātiju. Dažas no tām ir bijušas intensīvu destabilizācijas un iejaukšanās mēģinājumu mērķi. Līdztekus brutālajam agresijas karam pret Ukrainu Krievija arī saasina hibrīduzbrukumus, izcīnot ietekmes cīņu pret Eiropu. Izmantotā taktika iesniedzas dziļi mūsu sabiedrības pamatos un var radīt ilgstošas sekas. Izplatot maldinošus vēstījumus, dažkārt manipulējot ar vēsturiskiem faktiem un tos viltojot, Krievija cenšas mazināt uzticēšanos demokrātiskām sistēmām.

Šie draudi nav izolēti, bet veicina un pastiprina citas svarīgas problēmas, ar kurām šodien saskaras demokrātija. To vidū ir pieaugošais ekstrēmisms un sabiedrības polarizācija, uzticības un iesaistes samazināšanās, vēlēšanu procesa neaizskaramības apdraudējums un publisko debašu plurālisma un vārda brīvības ierobežošana, kā arī žurnālistu un pilsoniskās sabiedrības darbības vides pasliktināšanās². Šīs problēmas rodas saistībā ar mūsu sabiedrības dziļo digitālo pārveidi, kas ir mainījusi veidu, kādā notiek publiskās debates, kā notiek informācijas plūsma un kā iedzīvotāji komunicē publiskajā telpā. Cilvēkiem ir daudz jaunu iespēju brīvi piekļūt informācijai, paust savu viedokli un piedalīties sabiedriskajā dzīvē un demokrātiskās debatēs. Tomēr ir arī parādījušies jauni riski un atklājušās jaunas vājās vietas. Cilvēku viedokļus arvien vairāk ietekmē uz algoritmiem

¹ Saskaņā ar Eirobarometra 2024. gada jūlija zibensaptauju Nr. 550 “Problēmas un prioritātes Eiropas Savienībā” demokrātijas, cilvēktiesību un tiesiskuma ievērošana (38 %) bija pirmais, ko eiropieši nosauca kā ES galveno spēku.

² 2025. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojums “Noturība 2.0: dot ES iespēju attīstīties satricinājumu un neskaidrības apstākļos”, (COM(2025) 484 final); un “Sabiedrības noturības pārvērtēšana politikrīzes laikā”, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC142772>.

balstīti, personalizēti avoti, kas ierobežo kopīgo telpu demokrātiskām debatēm. Sociālo mediju platformas ietekmē arī mediju ieņēmumu modeļu ilgtspēju. Mākslīgā intelekta (MI) attīstība arī var būtiski ietekmēt demokrātisko telpu, arī vēlēšanu procesus.

Demokrātijas aizsardzība un iedzīvotāju, sabiedrības un iestāžu demokrātiskās noturības veidošana ir steidzams kolektīvs uzdevums, kam nepieciešama visaptveroša valdības un sabiedrības iesaiste. Tas ir nepieciešams ne tikai, lai saglabātu ES vērtības, bet arī lai garantētu Eiropas drošību un saglabātu tās neatkarību, brīvību un labklājību. ES iestādēm, dalībvalstīm, ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm, pilsoniskajai sabiedrībai un privātajam sektoram ir būtiska loma šajā procesā, balstoties uz mūsu kopīgajām vērtībām. Visa pamatā ir jābūt mūsu pilsoņiem un viņu brīvībām.

2. Eiropas demokrātijas vairogs

Pieaug izpratne par kopīgajām problēmām, ar kurām saskaras demokrātiskās valstis ES un visā pasaulē, un jau tiek veikti pasākumi visos līmeņos. Dalībvalstis ir izveidojušas jaunas struktūras un jaunas spējas, lai stiprinātu savas valsts demokrātisko noturību. Politikā un plaša aktīvu pilsoņu un grupu kopiena ir virzījuši aicinājumu rīkoties un iesaistās atbildes pasākumos.

ES ir ieviesusi stingru politiku un tiesisko regulējumu, kas nostiprināts 2020. gada Eiropas Demokrātijas rīcības plānā³ un 2023. gada Demokrātijas aizsardzības paketē⁴, lai palīdzētu koordinēt, mobilizēt, papildināt un stiprināt šos kopīgos centienus.

Balstoties uz šo regulējumu, izmantojot Eiropas demokrātijas vairogu, Komisija un Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos nāk klajā ar jaunu pasākumu kopumu trīs prioritārās jomās, kura mērķis ir stiprināt spēcīgas un noturīgas demokrātiskās valstis:

- **uzlabojot situācijas apzināšanos un atbalstot reaģēšanas spējas, lai aizsargātu informācijas telpas integritāti,**
- **stiprinot demokrātiskās iestādes, brīvas un godīgas vēlēšanas un brīvus, neatkarīgus medijus,**
- **veicinot sabiedrības noturību un iedzīvotāju iesaisti.**

Lai veicinātu labāku sadarbību un koordināciju vairākos šajās prioritārajās jomās ietvertajos aspektos, **Eiropas Demokrātiskās noturības centrs** (“Centrs”) apvienos dalībvalstu, ES kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu, kā arī ES iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru, tai skaitā Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD), speciālās zināšanas un spējas. Centrs veicinās **informācijas apmaiņu un atbalstīs operatīvo sadarbību un spēju veidošanu**, lai spētu reaģēt uz jauniem kopīgiem apdraudējumiem, īpaši ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un iejaukšanos (*FIMI*) un dezinformāciju. Tā mērķis būs uzlabot situācijas apzināšanos un spēju prognozēt un atklāt apdraudējumus, izstrādāt stabilu un koordinētu agrīnās brīdināšanas sistēmu un atbalstīt ātrās reaģēšanas spējas. Tas arī veicinās informētības palielināšanu, lai sagatavotu un stiprinātu sabiedrību un iestādes, padarot tās noturīgākas pret informācijas manipulāciju un dezinformāciju. Tā darbība

³ Eiropas Komisijas Paziņojums “Eiropas Demokrātijas rīcības plāns” (COM(2020) 790 final).

⁴ Eiropas Komisijas Paziņojums par demokrātijas aizsardzību (COM(2023) 630 final). Šīs paketes ietvaros Komisija ierosināja direktīvu par trešo valstu vārdā veiktu interešu pārstāvību, ko pašlaik apspriež likumdevēji.

palīdzēs konsolidēt ES visas sabiedrības pieeju, lai uzlabotu sagatavotību, palielinātu izpratni un veidotu demokrātisko noturību.

Eiropas demokrātijas vairogs palīdzēs stiprināt mūsu demokrātiju un dot eiropiešiem iespējas izmantot savas tiesības, brīvi veidot un paust savu viedokli, kā arī aktīvi un droši darboties un piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē. Tā darbība stiprinās demokrātiskās iestādes, aizsargās vēlēšanu procesa neaizskaramību un atbalstīs mediju brīvību un plurālismu, lai mūsu demokrātija saglabātos stipra, atvērta un plurālistiska un balstītos uz iedzīvotāju uzticēšanos. To īsteno sinerģijā ar ES drošības, aizsardzības un sagatavotības programmu⁵ un plašākā nozīmē – saskaņā ar ES ārējo darbību.

2.1. Jauns Eiropas demokrātiskās noturības centrs – situācijas apzināšanās uzlabošanai un sabiedrības noturības stiprināšanai

Demokrātiskās noturības veidošanai ir vajadzīgi pastiprināti centieni visos pārvaldes līmeņos, ES iestādēs, dalībvalstīs un sabiedrībā kopumā. Šie koordinētie centieni ir **jākoncentrē uz situācijas apzināšanās uzlabošanu un kolektīvajām spējām prognozēt un atklāt apdraudējumus un reaģēt uz tiem**, kā arī uz **demokrātiskās noturības veidošanu**. Jau ir paveikts ievērojams darbs, lai risinātu šīs problēmas, un gan valstu, gan Eiropas līmenī ir izveidoti instrumenti un struktūras⁶, kas devuši nozīmīgus rezultātus.

Tomēr daudzas no šīm struktūrām attiecas tikai uz konkrētām jomām un kopienām, tās izmanto dažādas metodikas un bieži vien piedāvā ierobežotas reaģēšanas spējas, un tām ir ierobežota saikne ar kompetento iestāžu darbu valsts un ES līmenī. Ir svarīgi, lai šie centieni tiktu apvienoti; ir jāveido ciešākas saiknes, lai uzlabotu situācijas apzināšanos un ES kolektīvās spējas uzraudzīt, atklāt un prognozēt manipulāciju ar informāciju un dezinformācijas kampaņas⁷.

Lai tiktu galā ar šiem izaicinājumiem, Komisija izveidos **Eiropas demokrātiskās noturības centru**. Centrs piedāvās sistēmu koordinācijas stiprināšanai un informācijas apmaiņai starp ES iestādēm, struktūrām, birojiem, aģentūrām un dalībvalstīm, kā arī operatīvās sadarbības un spēju veidošanas atbalstam. Tas ļaus izveidot integrētāku un efektīvāku pieeju situācijas apzināšanās palielināšanai un stabilas un koordinētas agrīnās brīdināšanas sistēmas izveidei, kas var uzlabot reaģēšanas spējas. Centra darbība arī palīdzēs palielināt informētību, lai sagatavotu iedzīvotājus, sabiedrību un iestādes, kā arī palielinātu to noturību.

Centrs galvenokārt darbosies kā īpašs centrs apmaiņai un operatīvai sadarbībai starp ES iestādēm un dalībvalstīm. Centrs apvienos esošos tīklus un struktūras, kas darbojas draudu novēršanā, atklāšanā,

⁵ Eiropas Komisija, 2025. gads: Kopīgā Baltā grāmata par Eiropas aizsardzības gatavību (JOIN(2025) 120 final); Eiropas sagatavotības savienības stratēģija (JOIN(2025) 130 final); *ProtectEU*: Eiropas iekšējās drošības stratēģija (COM(2025) 148 final).

⁶ ES un valstu līmenī jau pastāv vairāki regulējumi, struktūras un rīki *FIMI* un dezinformācijas apkarošanai, kā arī – plašākā nozīmē – sabiedrības noturības veidošanai. ES līmenī cita starpā tie ietver EĀDD pārvaldīto ES ātrās brīdināšanas sistēmu (*RAS*), Komisijas iekšējo tīklu dezinformācijas apkarošanai *EUvsDisinfo*, Eiropas Digitālo mediju observatoriju (*EDMO*), *DSA* vēlēšanu apaļā galda sanāksmes, darbu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā (*ECNE*). Īpašas struktūras pastāv arī valsts līmenī, piemēram, *Viginum* Francijā un Zviedrijas Psiholoģiskās aizsardzības aģentūra, kā arī visaptveroša sabiedrības pieeja demokrātiskās noturības stiprināšanai, ko ieviesusi Somija.

⁷ Kā norādīts arī Prezidentvalsts 2025. gada maija secinājumos par ES demokrātijas noturības stiprināšanu: <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2025/05/27/presidency-conclusions-on-strengthening-eu-democratic-resilience/>.

analīzē un reaģēšanā uz tiem informācijas telpā, un darbosies, lai izstrādātu kopīgas pieejas, praksi un metodiku un apmainītos ar attiecīgiem datiem un analīzēm. Tas atbalstīs apmācības un spēju veidošanas pasākumus. Centrs varētu arī sniegt ieteikumus par kopīgiem reaģēšanas instrumentiem, stratēģijām, standarta darbības procedūrām, protokoliem vai kopīgām mācībām. Centru atbalstīs ātrās brīdināšanas sistēma, kas ir izveidots mehānisms informācijas apmaiņai starp ES iestādēm un dalībvalstīm par *FIMI* un dezinformāciju, un cieši sadarbosies ar to.

Tiks izveidota **ieinteresēto personu platforma** neatkarīgām neinstitutionālām ieinteresētajām personām, lai varētu saņemt ieguldījumu no plaša attiecīgo ieinteresēto personu un kopienu loka un lai šo ieguldījumu varētu izmantot Centra darbā. Šajā platformā pulcēsies ieinteresētās personas, piemēram, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ideju laboratorijas, pētnieki un akadēmisko aprindu pārstāvji, faktu pārbaudītāji un mediju pakalpojumu sniedzēji. Pilnībā ievērojot visu dalībnieku neatkarību, šī platforma atvieglos informācijas, speciālo zināšanu un ieteikumu apmaiņu un pakāpeniski iesaistīs esošās ieinteresēto personu kopienas, piemēram, Eiropas Digitālo mediju observatoriju (EDMO), kā arī jaunas kopienas, piemēram, Eiropas faktu pārbaudītāju tīklu un turpmāko kopīgo pētniecības atbalsta sistēmu. Platforma atbalstīs pētniecības un citu rezultātu izplatīšanu un veicinās informācijas apmaiņu starp dažādām ieinteresētajām personām.

Centrs **pilnībā ievēros ES un valstu kompetenci** un esošo struktūru neatkarību valstu un ES līmenī. Tā darbība tiks **izvērstā pakāpeniski**, pamatojoties uz dalībvalstu brīvprātīgu līdzdalību un uz **to ieguldījumu un vajadzībām pēc atbalsta un sadarbības**, lai nodrošinātu, ka Centrs sniedz vislabāko atbalstu gan valstu iestādēm, gan kopīgi ES līmenī. Pamatojoties uz pašreizējo ES atbalstu un sadarbību ar starptautiskiem partneriem⁸, Centrs būs atvērts arī ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm, lai sniegtu tām atbalstu un veicinātu savstarpēju mācīšanos. Varētu paredzēt arī sadarbību ar līdzīgi domājošiem partneriem.

Centra darbība papildinās citus pasākumus, kas vērsti uz informācijas telpas integritātes aizsardzību, vēlēšanu procesa neaizskaramības stiprināšanu, mediju brīvības un plurālisma veicināšanu, kā arī sabiedrības vispārējās noturības stiprināšanu, iesaistot iedzīvotājus un nodrošinot viņiem pilnvērtīgas iespējas, un veidos sinerģiju ar šādiem pasākumiem.

2.2. Informācijas telpas integritātes aizsardzība

Ir būtiski stiprināt informācijas telpas integritāti, lai palīdzētu ikvienam sabiedrības loceklim piekļūt uzticamai informācijai, īstenot savas demokrātiskās tiesības un jēgpilni sadarboties ar iestādēm un kopienām. Pārredzamība, pārskatatbildība un integritāte informācijas telpā ir svarīga, lai nodrošinātu, ka cilvēku viedoklis tiek sadzirdēts, lai ļautu viņiem kļūt par aktīviem pilsoņiem un panāktu un saglabātu viņu uzticēšanos demokrātiskiem procesiem.

Ārvalstu īstenota informācijas manipulācija un iejaukšanās (*FIMI*)⁹ un dezinformācijas kampaņas tiek īstenotas ar konkrētu mērķi mazināt sabiedrības uzticēšanos informācijas telpai un

⁸ G7, NATO, ANO, Eiropas Drošības un sadarbības organizācija vai Eiropas Padome.

⁹ *FIMI* ir uzvedības modelis, kas apdraud vai var negatīvi ietekmēt vērtības, procedūras un politiskos procesus. Šādai darbībai ir manipulatīvs raksturs, tā tiek veikta apzināti un koordinēti. Šādas darbības var veikt valsts vai nevalstiski dalībnieki, tai skaitā to pastarpinātie spēki gan savā teritorijā, gan ārpus tās.

demokrātiskām iestādēm, vienlaikus pastiprinot sabiedrības šķelšanos¹⁰. To veicina jaunu tiešsaistes manipulācijas metožu pieaugums un izplatīšanās. Tās ietver viltus identitātes izmantošanu sociālajos medijos¹¹, viltus sociālo mediju kontus, tīmekļa vietnes, kas izveidotas, lai līdzinātos oficiāliem avotiem, šķeltnieciska satura mākslīgu pavairošanu, sintētiska satura, piemēram, dziļviltojumu, un cita mākslīgā intelekta (“MI”) ģenerēta satura izmantošanu. Šāds saturs nereti tiek izplatīts neautentiskas rīcības ceļā, piemēram, izmantojot viltus profilus vai kontus, satura pavairošanu un neautentiskas darbības ar mākslīgā intelekta un botu palīdzību. Šādas koordinētas darbības, kas bieži vien ir plašāku hibrīdkampaņu daļa, kļūst arvien sarežģītākas un decentralizētākas, un tajās var būt iesaistīti tīkli, kas darbojas vairākās platformās un jurisdikcijās, bieži vien anonimitātes aizsegā, kas īpaši apgrūtina to atklāšanu, identificēšanu un efektīvu apkarošanu.

Lai risinātu šos jautājumus, ES ir ieviesusi īpašus tiesību aktus. **MI aktā**¹² ir noteikti pārredzamības pienākumi dažu MI sistēmu nodrošinātājiem un uzturētājiem, ieskaitot pienākumu marķēt un nodrošināt iespēju atpazīt saturu, kas ir mākslīgi radīts vai manipulēts, kā arī pienākumu marķēt dziļviltojumus un dažas citas ar MI ģenerētas publikācijas par publiskiem jautājumiem. **Digitālo pakalpojumu akts**¹³ (DPA) arī palīdz stiprināt informācijas telpas integritāti, pieprasot ļoti lielu tiešsaistes platformu (*VLOP*) un ļoti lielu tiešsaistes meklētājprogrammu (*VLOSE*) nodrošinātājiem mazināt tos sistēmiskos riskus sabiedrībai un demokrātijai, kas izriet no to pakalpojumiem, pilnībā ievērojot lietotāju vārda brīvību, un reglamentējot *VLOP* un *VLOSE* pienākumus. DPA uzlabo algoritmisko pārredzamību, ļaujot lietotājiem kontrolēt, kā ieteikumu sistēmas ietekmē saturu, ko viņi redz tiešsaistē, un ļaujot pētniekiem piekļūt platformu datiem. DPA arī piešķir Komisijai pilnvaras ar Eiropas Algoritmiskās pārredzamības centra (*ECAT*) atbalstu pārbaudīt algoritmisko sistēmu struktūru. Šo tiesību aktu īstenošana un izpilde ir galvenās prioritātes. Tāpat turpinās arī vairākas procedūras attiecībā uz konkrētiem *VLOP* nodrošinātājiem saistībā ar to sistēmisko risku novērtēšanu un pārvaldīšanu, kas ietekmē pilsonisko diskursu un vēlēšanu norisi. Plašākā nozīmē Komisija turpinās uzraudzīt DPA noteiktos pienākumus un panākt to ievērošanu un sadarbosies ar ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka šie pienākumi tiek pildīti¹⁴.

Lai novērstu un risinātu būtiskus incidentus un iejaukšanos informācijas vidē, Komisija kopā ar Eiropas Digitālo pakalpojumu padomi sagatavos **DPA incidentu un krīzes protokolu**¹⁵. Tas atvieglos koordināciju starp attiecīgajām iestādēm un nodrošinās ātru reakciju uz liela mēroga un, iespējams, transnacionālām informācijas operācijām. Šajā protokolā ir ņemti vērā un tiks izmantoti

¹⁰ Atbildes, kas saņemtas Komisijas rīkotās atklātās sabiedriskās apspriešanās laikā, kuras mērķis bija sagatavot demokrātijas vairogu, liecina, ka respondenti uzskata sociālo mediju neautentisku izmantošanu un *FIMI* par vienu no būtiskākajiem apdraudējumiem demokrātijai. Tāpat Eurobarometra 2025. gada speciālpētījuma [atsauce: Eurobarometra Speciālpētījuma Nr. 568] atklāja, ka respondenti uzskata, ka *FIMI* un dezinformācija ir būtisks izaicinājums demokrātijai un ka pieaug neuzticēšanās demokrātiskām iestādēm un procesiem. Tā pati Eurobarometra aptauja parāda, ka vairāk nekā 70 % eiropiešu ir nobažījušies par to, ka vēlēšanu lēmumu pamatā ir dezinformācija.

¹¹ Automatizētas programmatūras, kas izstrādātas, lai tīklā veiktu atkārtotas darbības, nereti atdarinot reālu lietotāju darbības.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1689 (2024. gada 13. marts), ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā (OV L, 2024/1689, 12.7.2024.). Regulu piemēros no 2026. gada 2. augusta.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu (OV L 277, 27.10.2022., 1.–102. lpp.).

¹⁴ Saskaņā ar DPA 91. panta 2. punktu Komisija līdz 2027. gada 17. novembrim un pēc tam reizi piecos gados izvērtēs šo regulu un ziņos par to Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

¹⁵ DPA regulas 48. pantā ir paredzēta īpaša procedūra šāda protokola izveidei.

citi krīzes mehānismi, īpaši kibernetikas plāns¹⁶, lai nodrošinātu, ka darbības ir koordinētas un saskaņotas, vienlaikus ievērojot attiecīgo ES tiesību aktu prasības¹⁷. Apmaiņu starp šiem mehānismiem var atbalstīt Eiropas Demokrātiskās noturības centrs un tā ieinteresēto personu platforma.

Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodekss, ko atbalsta sadarbības darba grupa, paredz stingru saistību kopumu un detalizētus pasākumus, kas visi kopā palīdz mazināt ar dezinformāciju saistītos riskus, vienlaikus pilnībā ievērojot vārda brīvību, piemēram, nodrošinot lietotājiem uzlabotus rīkus dezinformācijas atpazīšanai, izprašanai un ziņošanai par to, kā arī dodot pētniekiem lielākas iespējas rīkoties. Kodekss palīdzēs noteikt, vai *VLOP* un *VLOSE* nodrošinātāji, kas ievēro un izpilda saistības saskaņā ar šo kodeksu, pilda pienākumus attiecībā uz **sistēmiskiem riskiem, kas saistīti ar dezinformāciju**¹⁸. Komisija novērtēs atsevišķu kodeksa parakstītāju saistību līmeņus un to īstenošanu. Vajadzības gadījumā Komisija rīkos regulatīvus dialogus saskaņā ar DPA ar šiem kodeksa parakstītājiem un lems par citiem piemērotiem turpmākiem pasākumiem. Piemēram, Komisija strādās kopā ar kodeksa parakstītājiem, lai pastiprinātu viņu centienus attiecībā uz **ieteikumu sistēmu pārredzamību** un centienus **mazināt dezinformācijas monetizāciju**¹⁹, cita starpā likvidējot finansiālos stimulus dezinformācijai, kas rodas no reklāmas ieņēmumiem²⁰, un izstrādājot attiecīgus rādītājus, lai novērtētu platformu centienus šajā jomā²¹.

Komisija kopā ar kodeksa parakstītājiem arī izskatīs iespējamus turpmākos pasākumus. Tie varētu ietvert veidus, kā uzlabot tāda **MI radīta un manipulēta satura atklāšanu un marķēšanu**, kas izplatās sociālo mediju pakalpojumos²², un **brīvprātīgas lietotāju verificācijas rīkus**²³. Šādi pasākumi papildinātu Mākslīgā intelekta aktu un citus attiecīgos ES noteikumus. **ES digitālās identitātes maki**, kas ES pilsoņiem un iedzīvotājiem tiks darīti pieejami līdz 2026. gada beigām, varētu atvieglot šādus pasākumus un veicināt uzticēšanos un drošību tiešsaistes mijiedarbībā, nodrošinot drošu identifikāciju un autentifikāciju²⁴.

Dalībvalstu centienus nodrošināt informācijas telpas integritāti var stiprināt ES līmenī, koordinējot pieejas un apkopojot speciālās zināšanas un informāciju, pamatojoties uz esošo **FIMI rīkkopu**²⁵. Sadarbojoties ar valstu iestādēm un ekspertiem, Komisija atbalstīs **FIMI un dezinformācijas apkarošanas plāna** sagatavošanu – tas ietvers rīkus un norādījumus pasākumiem, lai prognozētu un

¹⁶ Komisijas Deleģētā regula (2025. gada 1. jūlijs) (C(2025) 4340 final) un DPA 40. pants.

¹⁷ Piemēram, TID 2 direktīva, Kibernetikas akts, Mākslīgā intelekta akts, Regula par politisko reklāmu un Regula par vēršanos pret teroristiska satura izplatīšanu tiešsaistē.

¹⁸ Sk. Komisijas atzinumu par Prakses kodeksa dezinformācijas jomā novērtējumu, (C(2025) 1008 final), <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/112679>.

¹⁹ Pamatojoties uz Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksa nodaļas “Lietotāju iespēju palielināšana” 19. apņemšanos un nodaļas “Reklāmu izvietošanas pārbaude” 1. apņemšanos.

²⁰ Tiem, kas konsekventi izplata dezinformāciju.

²¹ Pamatojoties uz Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksa nodaļas “Kodeksa uzraudzība” 41. apņemšanos saistībā ar strukturālajiem rādītājiem.

²² Pamatojoties uz Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksa 15. apņemšanos un 15.1. pasākumu.

²³ Varētu tikt izstrādāti risinājumi, kas jo īpaši palīdzētu lietotājiem pārbaudīt, vai viņi sazinās ar reālu cilvēku (piemēram, izmantojot verificācijas ikonu).

²⁴ ES digitālās identitātes maki ikvienam Eiropā nodrošinās drošus, uzticamus un privātus digitālās identifikācijas līdzekļus. Katra dalībvalsts nodrošinās vismaz vienu maku visiem pilsoņiem, iedzīvotājiem un uzņēmumiem, ļaujot tiem pierādīt savu identitāti un droši uzglabāt, kopīgot un parakstīt svarīgus digitālos dokumentus.

²⁵ Šī rīkkopa nodrošina pamatu rīcībai: https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-counteracting-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en.

atklātu šos apdraudējumus un reaģētu uz tiem, kā arī īpašu mehānismu profesionālai pieredzes apmaiņai un komandas darbam, lai sekmētu valstu spēju stiprināšanu un savstarpējo mācīšanos.

Neatkarīgo faktu pārbaudītāju kopienas spēju stiprināšana visā ES ir būtiska, lai efektīvāk atklātu un uzraudzītu *FIMI* un dezinformācijas kampaņas. Ar Komisijas atbalstu tiks izveidots neatkarīgs **Eiropas faktu pārbaudītāju tīkls**²⁶, un tā darbība veicinās Eiropas Demokrātiskās noturības centra ieinteresēto personu platformas darbu. Tīkla pamatā būs visaugstākās ētikas normas un profesionālie standarti, un tas darbosies ES un kandidātvalstīs, potenciālajās kandidātvalstīs un **programmas “Digitālā Eiropa”** asociētajās kaimiņvalstīs. Tas uzlabos faktu pārbaudes spējas visās ES oficiālajās valodās, īpaši vēlēšanu laikā, ārkārtas situācijās veselības jomā vai dabas katastrofu laikā, kad piekļuve uzticamai informācijai ir ļoti svarīga. Tīkls arī izveidos un uzturēs **neatkarīgu faktu pārbaudes repozitoriju**, lai konsolidētu faktu pārbaudes, ko veikušas neatkarīgas, atbilstīgas un uzticamas organizācijas, un atvieglos žurnālistu, tiešsaistes platformu, pētnieku un pilsoniskās sabiedrības piekļuvi pārbaudītai informācijai, atbalstot pārrobežu sadarbību un ļaujot savlaicīgi reaģēt uz notiekošo. Tas arī nodrošinās ES **faktu pārbaudītājiem** piekļuvi **aizsardzības shēmai** pret draudiem un aizskarošu izturēšanos, arī juridisko un psiholoģisko aizsardzību. Atbalstot faktu pārbaudītājus, lai tie varētu sasniegt plašāku auditoriju, tīkls sniegs būtisku ieguldījumu sabiedrības noturībā²⁷.

Eiropas Digitālo mediju observatorija (EDMO) nodrošina Eiropas mēroga neatkarīgu un starpdisciplināru pētniecības un analīzes tīklu, lai apkarotu *FIMI* un dezinformācijas kampaņas. Izmantojot **paplašinātas pilnvaras**²⁸, EDMO varēs attīstīt jaunas neatkarīgas uzraudzības un analītiskās spējas, lai uzlabotu situācijas apzināšanos, īpaši saistībā ar vēlēšanām vai krīzes situācijās. Šī uzraudzība aptvers visas dalībvalstis, kandidātvalstis (piemēram, Ukrainu, Moldovu)²⁹ un potenciālās kandidātvalstis, kā arī tiks izmantota Eiropas Demokrātiskās noturības centra ietvaros izveidotās ieinteresēto personu platformas darbā.

Pētniecības un akadēmisko aprindu pārstāvji arī ir snieguši nozīmīgu ieguldījumu, nodrošinot neatkarīgu analīzi un pierādījumus par *FIMI* un dezinformācijas kampaņām. Komisija atbalstīs **kopējas pētniecības atbalsta sistēmas** izveidi, lai nodrošinātu piekļuvi datiem un progresīvām tehnoloģijām³⁰, apvienojot un stiprinot šīs neatkarīgās spējas. Šī sistēma, kas cita starpā balstīsies uz

²⁶ Kā paziņots Komisijas priekšsēdētājas politikas pamatnostādņēs 2024.–2029. gadam. Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus bija spēkā no 2025. gada 15. aprīļa līdz 2. septembrim <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-launches-eu5-million-call-strengthen-european-fact-checking-network>.

²⁷ Sagatavošanas darbības uzaicinājumam iesniegt projektus, kas palielina tāda profesionāla satura tvērumu un ietekmi, kuru izstrādājušas neatkarīgas faktu pārbaudes organizācijas ES, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/funding/boosting-visibility-fact-checking-content-europe>.

²⁸ Programmas “Digitālā Eiropa” ietvaros 2025. gada jūlijā tika izsludināts uzaicinājums iesniegt piedāvājumus līdz 2,56 miljoniem EUR apmērā. Sk.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/funding/commission-launches-call-continuation-european-digital-media-observatory/>.

²⁹ 2025. gadā tiek veidots jauns EDMO centrs *FACT* dezinformācijas apkarošanai Ukrainā un Moldovā ar ES dotāciju 1,29 miljoniem EUR apmērā programmas “Digitālā Eiropa” ietvaros (īstenojot plašāku uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus 8,8 miljoniem EUR apmērā). Projekts ilgs līdz 2027. gadam. Sk. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43152860/101226241>. Saite uz jauno EDMO uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus: Komisija izsludina uzaicinājumu turpināt Eiropas Digitālo mediju observatorijas darbību | Eiropas digitālās nākotnes veidošana.

³⁰ Piemēram, piekļuve kopīgiem mākoņdatošanas resursiem un programmatūrai. Tas papildinās esošās iniciatīvas, uzlabojot analītiskās spējas un paātrinot sarežģītu ļaunprātīgu darbību (piemēram, koordinētas neautentiskas uzvedības), kas bieži ir hibrīduzbrukumu sastāvdaļa, atklāšanu.

privileģētu piekļuvi datiem saskaņā ar DPA un Regulu par politisko reklāmu³¹, sekmēs arī Eiropas Demokrātiskās noturības centra ieinteresēto personu platformas darbu. Tā palīdzēs padziļināt izpratni par to, kā kampaņas izplatās tiešsaistē un kā tās ietekmē informācijas telpas integritāti. Tā atbalstīs tādu rīku izstrādi, kas ļaus vieglāk atklāt MI ģenerētus vai manipulētus attēlus, audio un video materiālus, kuri tiek izmantoti faktu sagrozīšanai vai dezinformācijas vēstījumiem (piemēram, dziļviltrojumi, kas attēlo politiķus). Tā arī palīdzēs izsekot jaunām koordinētas neautentiskas uzvedības formām, tai skaitā informācijas koordinēšanai platformu starpā, botu vai algoritmu izmantošanai satura pastiprināšanai vai izplatīšanai.

Lai prognozētu un efektīvi reaģētu uz *FIMI*, ir svarīgi pilnībā izmantot **FIMI rīkkopu**³². Šī rīkkopa paredz dažādus reaģēšanas veidus, tai skaitā Savienības ierobežojošos pasākumus, kas vērsti pret trešo valstu personām un vienībām, kuras ir iesaistījušās *FIMI* kampaņās, kas vērstas pret ES, kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm. ES sankciju režīms, kas vērsts pret Krievijas destabilizējošajām darbībām, paredz aizliegumu pārraidīt Kremļa atbalstītos propagandas kanālus, kas iesaistīti *FIMI*. Gan ES, gan valstu līmenī ir veikti turpmāki pasākumi, lai ierobežotu tāda satura izplatīšanu no negodīgiem trešo valstu mediju pakalpojumu sniedzējiem, kas apdraud sabiedrisko drošību, cita starpā apturot mediju licences. Eiropas Mediju brīvības akts (*EMFA*)³³ ļauj ātri un efektīvi koordinēt pret šādiem pakalpojumu sniedzējiem vērstas darbības, ko veic ES mediju regulatori, kuri apvienojušies Eiropas Mediju pakalpojumu padomē. Lai vēl vairāk atbalstītu šos regulatorus, Eiropas Mediju pakalpojumu padome, apspriežoties ar Komisiju, izstrādās **kopīgu kritēriju sarakstu, lai palīdzētu valstu mediju regulatoriem rīkoties** nolūkā aizsargāt ES informācijas telpu no negodīgiem trešo valstu mediju pakalpojumiem.

FIMI un dezinformācijas kampaņu pamatā var būt arī noziedzīga rakstura darbības, piemēram, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana vai organizētā noziedzība. ES krimināltiesību *acquis* aptver konkrētus *FIMI* un dezinformācijas veidus, un spēcīgāka ES sadarbība šajā jomā var palīdzēt tos labāk apkarot. Plānotajā **Eiropola un Eurojust pilnvaru pārskatīšanā tiks pētīti veidi, kā vēl vairāk pastiprināt šos centienus.**

Ģeopolitiskās spriedzes un pieaugošās polarizācijas kontekstā ir svarīgi, lai ES pastiprinātu centienus veidot alianses ar līdzīgi domājošām valstīm un reģionālajiem partneriem. Atbalsts demokrātiskiem dalībniekiem un informācijas ekosistēmu integritātei visā pasaulē nāks par labu Eiropas demokrātijai, drošībai un labklājībai. Komisija sadarbosies ar trešām valstīm, lai atbalstītu pilsonisko un digitālo izglītību, uzticamas faktu pārbaudes iniciatīvas un regulatīvās iniciatīvas, kuru mērķis ir stiprināt informācijas telpas integritāti. Eiropas komandas demokrātijas iniciatīva palīdz uzlabot zināšanu apmaiņu un koordināciju attiecībā uz informācijas integritāti un palīdzību apdraudētajiem žurnālistiem ārpus ES, sadarbojoties ar dalībvalstīm, līdzīgi domājošiem partneriem un pilsonisko sabiedrību.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/900 (2024. gada 13. marts) par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu (OV L, 2024/900, 20.3.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj>).

³² https://www.eeas.europa.eu/eeas/information-integrity-and-counterering-foreign-information-manipulation-interference-fimi_en.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1083 (2024. gada 11. aprīlis), ar ko izveido vienotu satvaru mediju pakalpojumiem iekšējā tirgū un groza Direktīvu 2010/13/ES (Eiropas Mediju brīvības akts) (OV L, 2024/1083, 17.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>).

ES pastiprinās centienus apkarot *FIMI* savā ārējā darbībā ar EĀDD starpniecību ciešā sadarbībā ar Komisiju, dalībvalstīm un starptautiskajiem partneriem. Tas ietvers ES globālās klātbūtnes spēju veidošanu, ieskaitot ES delegāciju tīkla, kopējās drošības un aizsardzības politikas misiju un dalībvalstu diplomātisko misiju izveidi, apmācības izvēršanu un *FIMI* apkarošanas instrumentu nodrošināšanu darbiniekiem uz vietas. ES pastiprinās sadarbību ar ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm un partneriem, lai apkarotu *FIMI*, īpašu uzmanību pievēršot ES kaimiņvalstīm, vienlaikus veicinot kolektīvu rīcību sadarbībā ar starptautiskajiem partneriem, ieskaitot G7, NATO un drošības un aizsardzības partnerības. Tiks attīstīta proaktīvāka pieeja *FIMI* apkarošanai, apvienojot stratēģiskās komunikācijas darbības ar centieniem sagraut infrastruktūru, kas ļauj veikt *FIMI* operācijas, tai skaitā pastiprinot centienus ieviest ierobežojošus pasākumus, lai palielinātu izmaksas vainīgajiem.

Darbības:

- *Digitālo pakalpojumu akta (DPA) ietvaros:*
 - *sagatavot DPA incidentu un krīzes protokolu;*
 - *turpināt sadarbību ar Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksa parakstītājiem, lai pastiprinātu pasākumus manipulatīvu paņēmieni apkarošanai tiešsaistē;*
- *atbalstīt ES FIMI un dezinformācijas apkarošanas plāna sagatavošanu;*
- *izveidot Eiropas faktu pārbaudītāju tīklu;*
- *paplašināt Eiropas Digitālo mediju observatorijas pilnvaras;*
- *atbalstīt kopīgas pētniecības atbalsta sistēmas izveidi, lai ciešāk uzraudzītu situāciju saistībā ar informācijas manipulāciju un dezinformācijas kampaņām;*
- *Eiropas Mediju pakalpojumu padome, apspriežoties ar Komisiju, izstrādās kopīgu kritēriju sarakstu, lai palīdzētu ES mediju regulatoriem rīkoties, kad tie vērsas pret negodīgiem trešo valstu mediju operatoriem, kuri apdraud sabiedrisko drošību;*
- *stiprināt ES delegāciju, KDAP misiju un operāciju, ES dalībvalstu vēstniecību spējas apkarot FIMI;*
- *izvērst proaktīvas stratēģiskās komunikācijas kampaņas prioritārajos reģionos;*
- *nodrošināt mērķtiecīgu spēju veidošanu un sniegt atbalstu ES kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm, lai stiprinātu noturību pret FIMI un hibrīdiejaukšanos, tai skaitā ar KDAP misiju starpniecību;*
- *piesaistīt starptautiskas partnerības kolektīvai reaģēšanai uz FIMI, tai skaitā izmantojot G7 ātrās reaģēšanas mehānismu, ES un NATO sadarbību, kā arī drošības un aizsardzības partnerības.*

2.3. Spēcīgākas demokrātiskās iestādes, brīvas un godīgas vēlēšanas un brīvi un neatkarīgi mediji

Brīviem un neatkarīgiem medijiem, brīvām un godīgām vēlēšanām un spēcīgām un noturīgām demokrātiskām iestādēm un procesiem ir būtiska nozīme, lai pilsoņi varētu jēgpilni piedalīties politiskajā dzīvē, izvēlēties savus pārstāvjus, saukt viņus pie atbildības un pilnībā izmantot savas

tiesības un brīvības. Nesenās vēlēšanas, tai skaitā Rumānijā un Moldovā³⁴, uzskatāmi parādīja pastiprinātu Krievijas un tās pastarpināto spēku iejaukšanos Eiropas demokrātiskajā telpā.

2.3.1. Vēlēšanu un citu demokrātisko procesu taisnīguma un integritātes stiprināšana

Vispārīgas, vienlīdzīgas, brīvas vēlēšanas, kas balstītas uz tiešu un aizklātu balsošanu, ir daļa no Eiropas kopīgajām vēlēšanu tradīcijām³⁵. Lai gan vēlēšanu organizēšana un norise ir dalībvalstu kompetencē, ir vajadzīga pastiprināta sadarbība ES līmenī, lai risinātu kopīgas problēmas šajā jomā³⁶. Komisija veicina vērtīgu pieredzes apmaiņu un savstarpēju atbalstu, izmantojot **Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklu (ECNE)**, kas apvieno valstu iestādes, kuras ir atbildīgas par vēlēšanu jautājumiem. Piemēram, 2025. gada jūnijā Komisija publicēja kontrolosarakstu vēlēšanu procesa godprātīgas norises un neaizskaramības nodrošināšanai un riska pārvaldības matricu vēlēšanām, kas tika sagatavota kopā ar dalībvalstīm ECNE ietvaros. **Kopīgais vēlēšanu noturības mehānisms**, ko organizē un koordinē ECNE (ciešā sadarbībā ar Tīklu un informācijas sistēmu (NIS) sadarbības grupu un ātrās reaģēšanas sistēmu), atbalsta kopīgu ekspertu grupu operatīvu izvietojumu un ekspertu apmaiņu, it īpaši tiešsaistes tiesu ekspertīzes, dezinformācijas un vēlēšanu kiberdrošības jomā.

Komisija pastiprinās atbalstu dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai uzlabotu vēlēšanu procesa neaizskaramību un sagatavotību, aizsargātu vēlēšanu rīkošanai un norisei būtisko vēlēšanu infrastruktūru, līdz minimumam samazinātu ārvalstu iejaukšanās riskus, stiprinātu vēlēšanu tīklus, sadarbību vēlēšanu jomā un ziņošanu, kā arī lai mudinātu pilsoņus un starptautiskās organizācijas, kas ievēro attiecīgos starptautiskos standartus, novērot vēlēšanas – tie visi ir 2023. gada ieteikuma galvenie aspekti.

Lai nodrošinātu brīvas un godīgas vēlēšanas, **ar vēlēšanām saistītā infrastruktūra** ir jāaizsargā pret kiberuzbrukumiem. TID 2 direktīva³⁷ un Kibernoturības akts³⁸ stiprina ES kiberdrošību, nodrošinot, ka gan kritiski svarīgās nozares, gan digitālie produkti ir droši, noturīgi un saskaņoti pēc noklusējuma visā ES, kas tiešā veidā veicina vēlēšanu procesu drošību ES un vispārējo sagatavotību kiberdraudiem vēlēšanu kontekstā. Piemēram, TID sadarbības grupa sadarbībā ar Eiropas Savienības Kiberdrošības aģentūru (ENISA) un ECNE sagatavoja apkopojumu par kiberdrošību un noturību vēlēšanās³⁹, kas 2024. gadā tika atjaunināts. Kiberdrošības rezerve, kas izveidota ar Kibersolidaritātes aktu⁴⁰, ir

³⁴ <https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente%20CSAT/Document%20CSAT%20SIE.pdf> un https://www.sis.md/sites/default/files/comunicate/fisiere/Raport_SIS_Public_Interferenta_in_procesul_electoral.pdf.

³⁵ Cita starpā sk. ES Vēlēšanu aktu, Komisijas 2023. gada ieteikumu par iekļaujošiem un noturīgiem vēlēšanu procesiem ES, kā arī Labas prakses kodeksu vēlēšanu jautājumos, Eiropas Padomes komisija “Demokrātija caur tiesībām”, Venēcijas komisija, Atzinums Nr. 190/2002, Strasbūra, 25.10.2018.).

³⁶ Vēlēšanu procesi, arī ar vēlēšanām saistītā infrastruktūra, ir labāk jāaizsargā no uzbrukumiem, kas apvieno FIMI un dezinformācijas kampaņas un dažādus citus instrumentus un taktiku, piemēram, kiberuzbrukumus, kampaņu slēptu finansēšanu, balsu pirkšanu, uzbrukumus politiskajiem kandidātiem, mēģinājumus kūdīt uz sociāliem nemieriem vai vardarbības aktiem un destabilizāciju.

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2555 (2022. gada 14. decembris), ar ko paredz pasākumus nolūkā panākt vienādi augstu kiberdrošības līmeni visā Savienībā (OV L 333, 27.12.2022., 80.–152. lpp.).

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/2847 (2024. gada 23. oktobris) par horizontālajām kiberdrošības prasībām attiecībā uz produktiem ar digitāliem elementiem (OV L, 2024/2847, 20.11.2024.).

³⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-cybersecurity-compendium-how-protect-integrity-elections-published>.

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/38 (2024. gada 19. decembris), kas nosaka pasākumus, kuri stiprina solidaritāti un spējas Savienībā atklāt kiberdraudus un incidentus, tiem sagatavoties un uz tiem reaģēt (OV L, 2025/38, 15.1.2025.).

efektīvs instruments, kas ir dalībvalstu, kā arī ES partneru rīcībā, tiem izmantojot ārējo palīdzību, un ko pēc pieprasījuma var izmantot, lai palīdzētu reaģēt uz nopietniem vai liela mēroga kibernetikas incidentiem.

Regula par politisko reklāmu paredz kopīgus ES standartus, kas iedzīvotājiem atvieglo politisko reklāmu atpazīšanu, palīdz saprast, vai šādas reklāmas tiek orientētas viņiem, un atšķirt tās no citiem satura veidiem. Lai novērstu ārvalstu iejaukšanos, regula aizliedz reklāmas pakalpojumu sniegšanu trešo valstu sponsoriem trīs mēnešu laikā pirms vēlēšanām vai referenduma kādā ES valstī. Jaunie noteikumi palīdz aizsargāt vēlēšanu procesa neaizskaramību un atbalsta atklātas un pārredzamas demokrātiskas debates⁴¹. Informācija par tiešsaistes politiskajām reklāmām būs pieejama tiešsaistes repozitorijā, tai skaitā par to, kas par tām ir samaksājis.

Lai vēl vairāk uzlabotu sagatavotību vēlēšanām un vēlēšanu procesu noturību, *ECNE* ietvaros tiks pastiprināta sadarbība ar dalībvalstīm. *ECNE* spējas tiks stiprinātas ar sistemātiskāku pieredzes apmaiņu, lai atbalstītu kopīgu instrumentu un produktu izstrādi kopīgu interešu jomās. Jaunas tematiskās struktūras veicinās pieredzes apmaiņu par tādiem tematiem kā vēlēšanu procesa neaizskaramība un ar vēlēšanām saistītā riska pārvaldība un gatavība tam, vēlēšanu novērošana ES, jauni politisko kampaņu veidi, tai skaitā attiecībā uz finansējumu, politisko kandidātu un ievēlēto pārstāvju drošība un mākslīgā intelekta un citu jaunu tehnoloģiju ietekme un loma vēlēšanu procesos⁴². Pamatojoties uz informācijas apmaiņu *ECNE* ietvaros, Komisija sagatavos **kopīgu atsauču un standartu repozitoriju vēlēšanu procesiem**⁴³. Komisija veicinās **kopīgā vēlēšanu noturības mehānisma** izmantošanu, vienādranga apmaiņu, savstarpēju brīvprātīgu palīdzību, kopīgu apmācību un teorētiskās mācības. Tā arī **veicinās valstu ekspertu īstermiņa apmaiņu** starp dalībvalstīm. Tā kā ES kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis regulāri saskaras ar iejaukšanos vēlēšanās, tās tiks ciešāk un sistemātiskāk iesaistītas *ECNE* darbā, cita starpā rīkojot īpašas sanāksmes. Turklāt tiks meklētas iespējas turpmākai sadarbībai ar starptautiskām organizācijām, kas izstrādā vēlēšanu atsauces satvarus un metodiku vēlēšanām, tai skaitā vēlēšanu novērošanai, piemēram, ar EDSO un Eiropas Padomi.

Pamatojoties uz ES tiesisko regulējumu un politikas instrumentiem⁴⁴, Komisija turpinās darbu ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai sagatavotu īpašus **norādījumus par taisnīgu, pārredzamu, cilvēkcentrētu un atbildīgu MI izmantošanu vēlēšanu procesos**. Pamatojoties uz šiem norādījumiem, kas jāsagatavo ar *ECNE* un Eiropas Mākslīgā intelekta biroja atbalstu, Komisija mudinās Eiropas un valstu politiskās partijas un citus attiecīgos dalībniekus **brīvprātīgi apņemt atbildīgi izmantot jaunās tehnoloģijas** (īpaši MI) politiskajā darbībā un turpinās veicināt paraugprakses apmaiņu par šiem jautājumiem, papildinot spēkā esošos juridiskos pienākumus.

Tiešsaistes platformas un meklētājprogrammas ir kļuvušas par svarīgām publisku diskusiju, kā arī sabiedriskās domas un vēlētajū rīcības veidošanas vietām. Tādējādi *VLOP* un *VLOSE*

⁴¹ Komisijas izdotās pamatnostādnes atbalsta šīs regulas piemērošanu un palīdz visiem dalībniekiem, kas ietilpst tās darbības jomā, izprast un izpildīt savus pienākumus. Komisija izveidos jaunu ieinteresēto personu ekspertu grupu, lai uzraudzītu un apkopotu praktiskas atsauksmes par noteikumu īstenošanu. Komisija arī atbalstīs veidņu un citu rīku sagatavošanu, lai atvieglotu regulas piemērošanu.

⁴² *ECNE* ietvaros Komisija arī organizēs viedokļu apmaiņu par vēlētajū aptaujām pie vēlēšanu iecirkņiem.

⁴³ Tas balstīsies uz attiecīgiem standartiem un ietvers pieredzi, kas gūta ES vēlēšanu novērošanas misijās.

⁴⁴ Papildus Mākslīgā intelekta aktam tas it īpaši ietver Regulu par politisko reklāmu un Komisijas 2023. gada ieteikumu par iekļaujošām un noturīgām vēlēšanām.

nodrošinātājiem saskaņā ar DPA ir pienākums ieviest pasākumus, lai mazinātu riskus, kas saistīti ar negatīvu ietekmi uz pilsonisko diskursu un vēlēšanu procesiem⁴⁵. Lai atbalstītu šo pienākumu izpildi, Komisija pieņēma **pamatnostādnes par vēlēšanu procesu sistēmisko risku mazināšanu**⁴⁶ un sadarbojas ar dalībvalstu iestādēm saistībā ar to gatavību pirms vēlēšanām⁴⁷. Kopā ar valstu digitālo pakalpojumu koordinatori Komisija sadarbībā ar **ECNE atjauninās DPA vēlēšanu rīkkopu**, lai ņemtu vērā nesenajās vēlēšanās gūto pieredzi un nepieciešamību aptvert konkrētas parādības⁴⁸.

Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksam arī turpmāk būs būtiska nozīme ar vēlēšanām saistītu draudu novēršanā, brīvprātīgi iesaistot daudzas ieinteresētās personas, jo īpaši izmantojot **ātrās reaģēšanas sistēmu** vēlēšanām, kas ļauj dalībniekiem, kuri nepārstāv platformas, piemēram, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, ātri ziņot tiešsaistes platformām par saturu vai kontiem, kas pēc viņu domām rada draudus vēlēšanu procesa integritātei, nodrošinot, ka tiešsaistes platformas var veikt atbilstošus pasākumus saskaņā ar to attiecīgo politiku. Šādas pieejas piemērošana būtu jāturpina un jāpaplašina, tai skaitā attiecībā uz krīzes situācijām⁴⁹. Jaunā ar vēlēšanām saistītā darbība atbilstoši kodeksam būs vērsta uz to, lai apzinātu un analizētu jaunus un pieaugošus apdraudējumus, kas saistīti ar informācijas manipulācijas kampaņām un kuri arvien biežāk tiek novēroti vēlēšanu laikā. Kodeksa parakstītāji tiek aicināti virzīt šo jautājumu tālāk savā darbā kodeksa darba grupā, apzinot paraugpraksi, balstoties uz iepriekšējās ES un valstu vēlēšanās gūto pieredzi.

Ietekmētājiem ir arvien lielāka nozīme tiešsaistes politiskajās kampaņās. Pamatojoties uz ES Ietekmētāju juridisko centru, Komisija atbalstīs brīvprātīga **ietekmētāju tīkla** izveidi, lai palielinātu informētību par attiecīgajiem ES noteikumiem⁵⁰, tai skaitā par viņu pienākumiem, iesaistoties politiskajās kampaņās, un veicinās paraugprakses apmaiņu. Komisija arī veicinās ētikas normu un brīvprātīgu saistību ievērošanu, tai skaitā attiecībā uz informācijas integritāti, un atbalstīs ietekmētāju darbu digitālās pratības veicināšanā.

Pārredzamība un pārskatatbildība attiecībā uz finansējumu politikā, ieskaitot kampaņu finansēšanu, ir svarīga, lai novērstu iejaukšanos un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus politiskajām partijām un kandidātiem, kā arī lai saglabātu iedzīvotāju uzticēšanos vēlēšanu procesa neaizskaramībai un godprātīgai norisei. Pamatojoties uz attiecīgajiem ES noteikumiem un standartiem⁵¹, Komisija atbalstīs kopīgu darbu ar dalībvalstīm attiecībā uz **finansējuma**

⁴⁵ Paaugstinātu risku vēlēšanu procesa neaizskaramībai rada plašs tādu parādību klāsts, kurās iesaistītas tiešsaistes platformas un meklētājprogrammas. Tās cita starpā ietver nelikumīgu naidīgu izteikumu izplatīšanu tiešsaistē, ar *FIMI* saistītus draudus, kā arī cita veida dezinformāciju, (vardarbīga) ekstrēmista satura un tāda satura izplatīšanu, kura mērķis ir radikalizēt cilvēkus, kā arī tāda satura izplatīšanu, kas radīts, izmantojot jaunas tehnoloģijas, piemēram, ģeneratīvo mākslīgo intelektu.

⁴⁶ Komisijas paziņojums “Pamatnostādnes *VLOP* un *VLOSE* nodrošinātājiem par vēlēšanu procesu sistēmisko risku mazināšanu” (C/2024/3014). DSA ietvaros, īpaši balstoties uz DSA vēlēšanu rīkkopu digitālo pakalpojumu koordinatori, kuru Eiropas Digitālo pakalpojumu padome un Komisija publicēja 2025. gada februārī, dalībvalstu digitālo pakalpojumu koordinatori organizētās vēlēšanu apaļā galda sanāksmes un stresa testi ir pierādījuši savu lietderību, uzlabojot informācijas apmaiņu starp ieinteresētajām personām par vēlēšanu jautājumiem, stiprinot situācijas apzināšanos un pārbaudot platformu gatavību.

⁴⁷ Piedaloties apaļā galda sarunās ar visiem iesaistītajiem dalībniekiem, kā arī organizējot stresa testus.

⁴⁸ Piemēram, ārvalstīs dzīvojošo ES pilsoņu nonākšana *FIMI* un dezinformācijas kampaņu ietekmē vēlēšanu laikā.

⁴⁹ Sadarbība saskaņā ar kodeksu izrādījās īpaši noderīga krīzes situācijās, piemēram, Covid pandēmijas laikā un saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā, kā arī vēlēšanu kontekstā.

⁵⁰ Piemēram, Regula par politisko reklāmu, DPA, Mākslīgā intelekta akts, *EMFA* u. c.

⁵¹ Tas it īpaši balstīsies uz darbu, kas atbalsta Regulas par politisko reklāmu un Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2829 (2023. gada 12. decembris) par iekļaujošiem un noturīgiem vēlēšanu procesiem Savienībā un Eiropas Parlamenta

pārredzamību un integritāti politikā, pievēršoties kopīgu interešu jautājumiem, piemēram, anonīmiem ziedojumiem un kriptovalūtai, ko var izmantot, lai finansētu darbības tādā veidā, kas nav pārredzams un ir grūti atklājams. Komisija pulcēs valstu ekspertus, it īpaši *ECNE* paspārnē, lai ciešā sadarbībā ar citiem ES tīkliem, kā arī iesaistot ieinteresētās personas⁵², **apmainītos ar paraugpraksi, sagatavotu iespējamās pamatnostādnes un sekmētu kopīgas darbības**.

Sabiedrības un tehnoloģiju attīstība, it īpaši tiešsaistē, sniedz jaunas iespējas politiskajām partijām un kandidātiem uzrunāt vēlētājus, taču rada arī jaunas problēmas. Straujās izmaiņas informācijas vidē, spriedze un polarizācija ir novedušas pie tā, ka politiskie kandidāti un ievēlētie pārstāvji arvien biežāk tiek pakļauti draudiem, uzbrukumiem un vardarbībai gan tiešsaistē, gan bezsaistē⁵³. Sievietes politikā ir īpašs šādas uzvedības mērķis⁵⁴, un tas var atturēt viņas no kandidēšanas uz amatu un dažos gadījumos likt viņām atkāpties no amatiem, kuros viņas ir ievēlētas, kas nepārprotami negatīvi ietekmē demokrātisko pārstāvību, jo sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas politikā⁵⁵. Lai labāk nodrošinātu **politisko kandidātu un ievēlētu pārstāvju drošību**, Komisija pieņems **ieteikumu par drošību politikā**⁵⁶. Komisija *ECNE* ietvaros un ciešā sadarbībā ar attiecīgajām ieinteresētajām personām izstrādās **īpašu paraugprakses rokasgrāmatu**, kā arī veicinās spēju veidošanu, sniegs praktisku atbalstu, sekmēs datu vākšanu un brīvprātīgu saistību uzņemšanos (piemēram, apņemšanās un rīcības kodeksus), kā arī ētikas normas šajā jomā. Šajā darba virzienā īpaša uzmanība tiks pievērsta sievietēm un citām grupām, kas pakļautas paaugstinātam diskriminācijas riskam, kā arī vietējo politiķu situācijai.

Draudi vēlēšanu procesa neizskaramībai ir sarežģīti un daudzšķautņaini, tāpēc ir vajadzīga sagatavotība un reaģēšana, iesaistot dažādas politikas jomas un dalībniekus. Moldovas nesēnā pieredze rāda, ka *FIMI* ir iespējams ierobežot un mazināt tās ietekmi un ka sagatavotība, stingra politiskā apņemšanās, efektīva koordinācija un ES atbalsts var ievērojami uzlabot demokrātisko noturību pret hibrīddraudiem.

Apdraudējumu piemēri un pieeja to risināšanai – Moldovas gadījuma izpēte

2024. gadā Moldova rīkoja prezidenta vēlēšanas un referendumu par to, vai iekļaut konstitūcijā savu nodomu pievienoties ES, ņemot vērā plašo Krievijas īstenoto dezinformāciju, iejaukšanos un balsu pirkšanu. Parlamenta vēlēšanas 2025. gada septembrī notika pastiprinātu Krievijas hibrīddraudu apstākļos, kad tika veikti kiberuzbrukumi, izplatīti viltus ziņojumi par ievietotu spridzekli,

vēlēšanu eiropēiskās būtības un efektīvas norises uzlabošanu, ierosināto direktīvu par korupcijas apkarošanu, ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas noteikumus un citus attiecīgos ES noteikumus (piemēram, pārskatītā Regula par Eiropas politiskajām partijām un Eiropas politiskajiem fondiem, par ko likumdevēji vienojās 2025. gada jūnijā, paredz stingrākus noteikumus netieša finansējuma aizliegumam un līdzekļu devēju pārredzamībai).

⁵² Ieskaītot pieredzi, kas gūta vēlēšanu novērošanas misijās.

⁵³ Draudi žurnālistiem, mediju profesionāļiem un politiķiem ir viena no problēmām saistībā ar riskiem demokrātijai, ko respondenti minēja atklātajā sabiedriskajā apspriešanā, kuru Komisija rīkoja, lai sagatavotu demokrātijas vairogu.

⁵⁴ <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/combating-cyber-violence-against-women-and-girls-developing-eu-measurement-framework>.

⁵⁵ <https://cdn.table.media/assets/wp-content/uploads/2025/03/07145057/Gender-Equality-Report-Chapeau-Communication.pdf>.

⁵⁶ Cita starpā tas balstīsies uz 2023. gada Ieteikumu par iekļaujošiem un noturīgiem vēlēšanu procesiem, citiem attiecīgajiem ES noteikumiem un politiku (piemēram, par cietušo tiesībām, vardarbību pret sievietēm, rasismu un ksenofobiju un personas datu aizsardzību), kā arī pašreizējām starptautiskajām iniciatīvām, ko atbalsta ES.

dezinformācija un *FIMI*⁵⁷, tai skaitā mākslīgi popularizējot noteiktu kandidātu vai partiju profilus, plaši izplatot MI radītu saturu, izmantojot viltus mediju vietnes un balsu pirkšanu⁵⁸.

Saistībā ar pievienošanās procesu ES Moldova pastiprināja savu noturību, izmantojot visaptverošu un holistisku pieeju, kuras mērķis ir novērst *FIMI* un dezinformāciju augšupēji. Ar ES un citu partneru palīdzību Moldova nostiprināja savu kiberdrošību un iekšējo drošību, tiesu sistēmas integritāti, izmeklēšanas iestāžu spēju atklāt nelikumīgas finanšu plūsmas, tai skaitā izmantojot kriptovalūtas, stratēģiskās komunikācijas spējas un spēju sniegt pakalpojumus iedzīvotājiem pat krīžu laikā (piemēram, enerģētika un to personu pieplūdums, kuras bēg no Krievijas agresijas kara pret Ukrainu), lai palīdzētu novērst nepilnības valsts kohēzijā. Valsts vēlēšanu komisija izlēmīgi rīkojās attiecībā uz partiju finansēšanas noteikumu pārkāpumiem. Jaunizveidotais Stratēģiskās komunikācijas centrs ir koordinējis daudzpusēju stratēģiskās komunikācijas satvaru īstenošanu, lai stiprinātu sabiedrības noturību pret *FIMI*, pamatojoties uz sarežģītu analīzi un prognozēšanu.

Lai uzlabotu situācijas apzināšanos un sagatavotību, tika izveidots jauns Eiropas Digitālo mediju observatorijas reģionālais centrs, kas specializējas Krievijas dezinformācijas jomā un aptver Moldovu un Ukrainu⁵⁹. Komisija kopā ar ES delegāciju un ES partnerības misiju (*EUPM*) arī organizēja dezinformācijas un kiberdraudu simulāciju, lai palielinātu sagatavotību hibrīddraudiem Moldovā⁶⁰, un ieviesa pagaidu eskalācijas mehānismu starp četrām galvenajām tiešsaistes platformām, kas parakstījušas Dezinformācijas apkarošanas rīcības kodeksu, un vietējiem pilsoniskās sabiedrības aktīvistiem⁶¹.

Moldovas valsts iestāžu, pilsoniskās sabiedrības un neatkarīgo mediju pastāvīgajiem centieniem, kā arī ES atbalstam, tai skaitā vēlēšanu novērošanas misijām, bija izšķiroša nozīme iekšējās atklāšanā, medijpratības veicināšanā un dezinformācijas apkarošanā, izplatot faktos balstītu informāciju. Šī pieredze parādīja, ka galvenās vājās vietas parādījās tieši tiešsaistes telpā un ka ir nepieciešama nepārtraukta gan valsts iestāžu, gan ES iesaistīšanās, lai nodrošinātu digitālo pārskatatbildību demokrātijas atbalstam.

Vēlēšanu procesa neaizskaramības uzlabošana ir arī ES ārpolitikas galvenā prioritāte. Tā ir stratēģiska nepieciešamība, jo daudzas problēmas un uzbrukumi Eiropas demokrātijai un vēlēšanu procesiem pēc būtības ir transnacionāli, un šīs vērtības var patiesi aizsargāt tikai tad, ja ES kaimiņreģionā atrodas noturīgas demokrātiskas valstis. Nesenās vēlēšanas kaimiņvalstīs parādīja, ka ir jāreaģē uz valstu

⁵⁷ Galvenie dezinformācijas vēstījumi vēlēšanu kampaņas laikā bija vērsti uz sabiedrības polarizāciju, graujot uzticēšanos demokrātijai un kavējot valsts virzību uz Eiropu. Šie vēstījumi ietvēra apgalvojumus par valdības īstenoju politisku apspiešanu un korupciju, vēlēšanu rezultātu viltošanu, suverenitātes zaudēšanu, kā arī sēja bailes par iespējamiem bruņotiem konfliktiem (*EDMO* centra ziņojums par 2025. gada parlamenta vēlēšanām Moldovā – *BROD*, <https://brodhub.eu/en/republic-of-moldova/report-the-observation-mission-of-the-2025-parliamentary-elections-in-the-republic-of-moldova/>).

⁵⁸ Sk. *FACT* (*EDMO* centrs, aptverot Moldovu) ziņojumu: <https://fact-hub.eu/moldova/>

un *BROD* (*EDMO* centrs, aptverot Rumāniju un Bulgāriju) ziņojumu: <https://brodhub.eu/en/republic-of-moldova/>.

⁵⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-european-digital-media-observatory-hub-fights-disinformation-ukraine-and-moldova>.

⁶⁰ 2015. gada 11. jūnijā sadarbībā ar Moldovas Ekonomikas attīstības un digitalizācijas ministriju, Eiropas Savienības delegāciju Moldovā un Eiropas Savienības partnerības misiju Moldovā, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-services-and-moldovan-authorities-conduct-stress-test-potential-digital-hybrid-threats>.

⁶¹ Balstoties uz pagaidu eskalācijas mehānisma veiksmīgo piemērošanu Moldovas 2024. gada vēlēšanās un kodeksa ātrās reaģēšanas mehānisma sniegto pieredzi.

iestāžu lūgumiem pēc palīdzības cīņā pret dezinformāciju sociālajos medijos. ES pastiprinās atbalstu starptautiskām vēlēšanu novērošanas misijām, kas darbojas uz vietas.

Darbs Eiropas Demokrātiskās noturības centra paspārnē palīdzēs stiprināt vēlēšanu un citu demokrātisko procesu godprātīgu norisi un neaizskaramību. Sadarbība un informācijas apmaiņa starp Centru un attiecīgajām ES līmeņa struktūrām un sadarbības mehānismiem šajā jomā notiks, pilnībā ievērojot piemērojamo tiesisko regulējumu, šo struktūru un to dalībnieku (piemēram, ECNE, valstu kontaktpunktu tīkla politiskās reklāmas jomā vai Digitālo pakalpojumu padomes) neatkarību vai īpatnības, kā arī esošās procedūras.

Darbības:

- *atbalstīt pastiprinātu sadarbību ar dalībvalstīm Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla (ECNE) ietvaros, lai uzlabotu vēlēšanu procesa neaizskaramību un sagatavotību;*
- *sagatavot norādījumus par MI izmantošanu vēlēšanu procesos;*
- *atjaunināt Digitālo pakalpojumu akta vēlēšanu rīkkopu;*
- *atbalstīt brīvprātīga ES ietekmētāju tīkla izveidi;*
- *atbalstīt kopīgu darbu ar dalībvalstīm attiecībā uz finansējuma pārredzamību un integritāti politikā;*
- *sagatavot Komisijas ieteikumu un īpašu paraugprakses rokasgrāmatu par politisko kandidātu un ievēlēto pārstāvju drošību;*
- *pastiprināt sadarbību ar starptautiskajiem vēlēšanu novērotājiem, lai uzlabotu spējas uzraudzīt dezinformāciju sociālajos medijos vēlēšanu novērošanas laikā ārpus ES.*

2.3.2. Brīvu un neatkarīgu mediju noturības stiprināšana

Brīvi, neatkarīgi un plurālistiski mediji ir informācijas telpas integritātes un daudzveidības pamatā, un tas tos padara par būtiskiem mūsu demokrātijai. Tie ir tiesīgi saukt pie atbildības un, izmantojot daudzveidīgus uzticamus informācijas avotus, palīdzēt cilvēkiem veidot savu viedokli un izdarīt apzinātu izvēli⁶². Mediju brīvības un plurālisma veicināšana ir bijusi arī ES darba centrā, tai pieņemot tādas likumdošanas iniciatīvas kā Eiropas Mediju brīvības akts (EMFA) vai SLAPP apkaršanas direktīva⁶³. ES arī stingri atbalsta mediju brīvību visā pasaulē, tai skaitā daudzpusējā līmenī, un atzīst neatkarīgu mediju un žurnālistikas būtisko lomu demokrātisko vērtību un pamattiesību ievērošanā visā pasaulē.

Taču digitalizācijas apstākļos mediju nozare ir pakļauta spēcīgam ekonomiskam spiedienam. Šīs izmaiņas informācijas vidē ietekmē to, kā informācija tiek sagatavota, kopīgota, patērēta un uztverta kā uzticama. Iedzīvotāji arvien vairāk paļaujas uz tiešsaistes platformām un pēdējā laikā arī uz ģeneratīvo MI, lai iegūtu informāciju un veidotu savu viedokli par dažādiem jautājumiem, tai skaitā

⁶² Respondenti Komisijas rīkotajā atklātajā sabiedriskajā apspriešanā, kas tika veikta Eiropas demokrātijas vairoga izstrādes nolūkā, kā prioritāti demokrātiskās noturības stiprināšanā atzina brīvu un neatkarīgu mediju plurālisma nodrošināšanu un drošas vides radīšanu žurnālistiem.

⁶³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1069 (2024. gada 11. aprīlis) par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu aizsardzību pret acīmredzami nepamatotām prasībām vai ļaunprātīgu tiesvedību (OV L, 2024/1069, 16.4.2024.).

politiku. Tiešsaistes platformas kļūst par galvenajiem informācijas avotiem jauniešiem⁶⁴, īpaši ar ietekmētāju starpniecību⁶⁵. Algoritmi, ko tiešsaistes platformas izmanto satura kārtīšanai, veicina iesaisti, bieži vien priekšroku dodot sensacionālam vai pretrunīgam saturam, nevis uzticamai un pamatotai informācijai. Tie var pastiprināt dezinformāciju, sabiedrības šķelšanos un apgrūtināt mediju satura redzamību. Neatkarīgajiem medijiem un ziņu kanāliem ir grūtības pielāgot savus uzņēmējdarbības modeļus reklāmas ieņēmumu jomā⁶⁶, un šajā tirgū arvien vairāk dominē tiešsaistes platformas.

Tas apgrūtina neatkarīgu ziņu mediju uzturēšanu un tāda kvalitatīva un pētnieciska žurnālistikas satura pieejamību, kas veidots, pamatojoties uz profesionālajām un ētikas normām. Vairākos reģionos un jo īpaši daudzās lauku teritorijās vietējie ziņu kanāli ir izstumti no tirgus, radot “ziņu tuksnešus”, kā rezultātā ir samazinājusies informācijas pieejamība, kvalitāte un plurālisms⁶⁷, kas savukārt var mazināt sabiedrības iesaisti un uzticēšanos demokrātijai, kā arī palielināt dezinformācijas ietekmi. Turklāt uzbrukumi, ļaunprātīga tiesvedība un citi iebiedēšanas veidi kaitē videi, kurā strādā žurnālisti, – līdz ar to žurnālistu drošība un aizsardzība ir būtiska prioritāte⁶⁸.

ES ir proaktīvi risinājusi problēmas, kas saistītas ar mediju brīvību un plurālismu, ierosinot vairākus juridiskus, politikas un finansēšanas instrumentus. *EMFA* paredz jaunu kopīgu noteikumu kopumu mediju plurālisma un neatkarības aizsardzībai ES, lai nodrošinātu, ka gan publiskie, gan privātie mediji var viegli darboties iekšējā tirgū bez nevajadzīga spiediena un ņemot vērā digitālo pārveidi. Komisija atbalsta dalībvalstis *EMFA* piemērošanā, cita starpā izmantojot pamatnostādnes, un nodrošinās tā izpildi. Komisija uzturēs aktīvu dialogu ar attiecīgajiem nozares pārstāvjiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai nodrošinātu, ka *EMFA* paredzētie aizsardzības pasākumi un mehānismi tiek efektīvi piemēroti visā ES.

Lai panāktu, ka *VLOP* un *VLOSE* nodrošinātāji pienācīgi ņem vērā mediju brīvību un plurālismu, DPA ir paredzēta prasība, lai tie rūpīgi noteiktu un mazinātu jebkādus sistēmiskus riskus, kas izriet no to pakalpojumu izstrādes vai darbības, tai skaitā attiecībā uz mediju brīvību un plurālismu. Komisija turpinās uzraudzīt šos pienākumus un panākt to izpildi un sadarbosies ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka tie tiek ievēroti digitālajā jomā.

Demokrātijā brīvas informācijas aprites aizsardzībai ir nepieciešami dinamiski un konkurētspējīgi tirgi brīviem un neatkarīgiem medijiem. Komisija turpinās īstenot ES **pretmonopola noteikumus** digitālajā nozarē, lai veicinātu taisnīgu un daudzveidīgu mediju vidi un apkarotu praksi, kas var apdraudēt mediju plurālismu, cita starpā aizsargājot neatkarīgus mediju pakalpojumu sniedzējus un

⁶⁴ Saskaņā ar 2025. gada sociālo mediju apsekojumu jaunieši vecumā no 15 līdz 24 gadiem, lai uzzinātu sociālās un politiskās aktualitātes, visbiežāk izmanto sociālo mediju platformas (65 %). Avots: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3592>.

⁶⁵ Eiropas mediju nozares pārskats. Sk.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2025-european-media-industry-outlook-report>. Kā liecina *Reuters Institute* 2024. gada ziņojums *Digital News Report*, 57 % *TikTok* lietotāju un 53 % *Instagram* lietotāju apgalvo, ka ietekmētāji ir galvenais ziņu avots, apsteidzot žurnālistus un drukātos medijus (attiecīgi 41 % un 34 %).

⁶⁶ Norādīt jaunākos *Eurostat* tirgus daļas datus.

⁶⁷ <https://cmpf.eui.eu/local-media-for-democracy-research-results/>.

⁶⁸ Komisija savā 2025. gada ziņojumā par tiesiskumu konstatēja, ka, ņemot vērā pastāvīgos draudus, lielāka uzmanība tiek pievērsta žurnālistu drošībai un aizsardzībai, dalībvalstīm izveidojot vai uzturot atbalsta struktūras vai stiprinot žurnālistu tiesisko aizsardzību. https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en.

novēršot pret konkurenci vērstu rīcību tiešsaistes reklāmas jomā. Turklāt konkurences aizsardzība var arī veicināt mediju plurālismu un daudzveidību ne tikai tradicionālajās mediju nozarēs, bet arī strauji mainīgajās nozarēs, piemēram, MI jomā. **Pārskatītajās Apvienošanās pamatnostādnes**⁶⁹ Komisija sniegs vairāk norādījumu par to, kā saglabāt konkurenci kvalitātes jomā un kā iespējams veicināt mediju plurālismu un daudzveidību patērētāju un iedzīvotāju labā. Saskaņā ar **Digitālo tirgu aktu**⁷⁰ Komisija kā vienu no savām prioritātēm iekļaus izpildes panākšanas darbības, kas veicina neatkarīgu un daudzveidīgu mediju vidi, cita starpā palielinot tiešsaistes reklāmas pārredzamību. Jauni izaicinājumi, piemēram, uz MI balstītu pakalpojumu izvēršana, ietekmē arī taisnīgus un konkurētspējīgus digitālos mediju tirgus. Komisija organizē regulatīvus dialogus par šiem jautājumiem ar attiecīgajiem vārtziņiem. Tas tiek darīts notiekošās Digitālo tirgu akta pārskatīšanas ietvaros, pēc kuras tiks ziņots par konstatētajām problēmām un iespējamajiem turpmākajiem pasākumiem.

Lai vēl vairāk atbalstītu nozares ekonomisko dzīvotspēju, saistībā ar pašreizējo **Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas**⁷¹ (AVMPD) izvērtēšanu un gaidāmo pārskatīšanu Komisija izskatīs veidus, kā **stiprināt vispārējas nozīmes mediju pakalpojumu pamanāmību un modernizēt reklāmas noteikumus, lai veicinātu ES mediju ilgtspēju**. AVMPD pārskatīšanā⁷² un gaidāmajā Digitālā taisnīguma aktā, kas papildinās spēkā esošos ES noteikumus, tiks ņemta vērā arī **ietekmētāju loma**.

Publiskā finansējuma piešķiršana sabiedriskām raidorganizācijām ir vērsta uz to, lai tās varētu apmierināt sabiedrības demokrātiskās, sociālās un kultūras vajadzības un nodrošinātu plurālismu, arī kultūras un valodu daudzveidību. *EMFA* ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievieš finansēšanas procedūras, kas garantē, ka sabiedrisko mediju pakalpojumu sniedzējiem ir atbilstoši, ilgtspējīgi un paredzami finanšu resursi, kas atbilst to uzdevumam sniegt sabiedriskos pakalpojumus un spējai attīstīties. Pašlaik notiekošā 2009. gada Apraides paziņojuma⁷³ izvērtējuma mērķis ir novērtēt, vai spēkā esošie valsts atbalsta noteikumi sabiedriskajai apraidei joprojām atbilst paredzētajam mērķim, ņemot vērā tirgus attīstību – no jaunām tehnoloģijām līdz jauniem skatīšanās veidiem un jauniem nozares dalībniekiem.

Lai gan ģeneratīvā MI attīstība sniedz iespējas, tā rada arī dažādas problēmas mediju ekosistēmai. Tiešsaistes pirātisms un ar autortiesībām aizsargātu materiālu izmantošana MI modeļu apmācībai bez atļaujas joprojām ir būtisks apdraudējums mediju nozarei, samazinot ieņēmumus un ietekmējot

⁶⁹ Pamatnostādnes par horizontālo apvienošanas novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrācijas kontroli (2004/C 31/03) un Pamatnostādnes par nehorizontālo apvienošanas novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrācijas kontroli (2008/C 265/07).

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/1925 (2022. gada 14. septembris) par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē (OV L 265, 12.10.2022., 1.–66. lpp.).

⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) (OV L 303, 28.11.2018., 69.–92. lpp.).

⁷² Pārskatot audiovizuālo mediju noteikumus, Komisija pievērsīsies tam, kā nodrošināt taisnīgāku mediju ekosistēmu, kurā skatītāji, it īpaši gados jaunākie, ir pienācīgi aizsargāti, kad viņi patērē audiovizuālo saturu tiešsaistē, tai skaitā ietekmētāju piedāvāto saturu.

⁷³ Eiropas Komisija, Paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei (2009/C 257/01), par kuru Komisija 2025. gada oktobrī sāka sabiedrisko apspriešanu, lai saņemtu atsauksmes no publiskajām iestādēm, uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

mediju kvalitāti un daudzveidību. Komisija **pārskatīs Direktīvu par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū**⁷⁴ un apsvērs, kā uzlabot tās efektivitāti saistībā ar šīm norisēm.

Komisija arī izmantos savus finanšu instrumentus, lai atbalstītu mediju nozares ekonomisko noturību ES un ārpus tās. **Mediju noturības programma** sasaistīs pašreizējo atbalstu medijiem ar finansēšanas programmām, kas ierosinātas jaunajā daudzgadu finanšu shēmā (DFS)⁷⁵, sagatavojot pamatu sekmīgai nākamās DFS īstenošanai. Šī programma atbalstīs neatkarīgu žurnālistiku un medijpratību, uzsverot Komisijas centienus stiprināt ilgtspējīgu ziņu mediju nozari, tai skaitā vietējo žurnālistiku, arī ES kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs. Komisija palielinās atbalstu, ko ar programmas **“Radošā Eiropa”** starpniecību sniedz vietējiem medijiem, īpaši virzot projektus, kas vērsti uz neatkarīgas un vietējas žurnālistikas dzīvotspēju⁷⁶. Programma “Radošā Eiropa” 2027. gadā arī paplašinās savus pašreizējos uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus par prasmēm, pievienojot jaunu darbību, kas paredzēta ziņu mediju profesionāļu prasmju pilnveidei. Jauna darbība pamatprogrammas **“Apvārsnis Eiropa”** ietvaros vēl vairāk atbalstīs mediju nozares digitālo pārveidi, cita starpā izstrādājot jaunus inovatīvus rīkus medijiem, lai piesaistītu jaunus lietotājus un ieņēmumu avotus.

Privātie ieguldījumi medijos joprojām ir salīdzinoši zemi, un tiem ir vajadzīgi jauni īpaši pielāgoti investīciju risinājumi, galveno uzmanību pievēršot ilgtermiņa peļņai no ieguldījumiem. Būtu jānodrošina **privāts pašu kapitāls**, lai atbalstītu kvalitatīvus neatkarīgus medijus. Komisija veicinās uz ietekmi vērstas investīcijas ziņu mediju nozarē un kopā ar EIB grupu sāks sadarboties ar potenciālajiem ieguldītājiem.

Komisija, atbalstot MI ieviešanu kultūras un radošajās nozarēs, ir apņēmusies palīdzēt izstrādāt **Eiropas mēroga platformas**, lai darītu pieejamas reāllaika ziņas un informāciju no profesionāliem medijiem plašākai auditorijai visā ES vairākās valodās⁷⁷. Komisija arī pastiprinās atbalstu inovatīviem mediju projektiem, kas auditorijai visā Savienībā un ārpus tās nodrošina jaunus formātus un saturu⁷⁸. Turklāt Komisija izpētīs ES tehnoloģiju vides nākotnes attīstības virzienus, sākotnēji koncentrējoties uz nākotnes sociālo tīklu / sociālo mediju platformām, kas atbalsta ES **digitālo suverenitāti**.

Žurnālistu drošības un aizsardzības nodrošināšana joprojām ir viena no galvenajām prioritātēm, arī ES ārējā darbībā⁷⁹. Lai pastiprinātu centienus aizsargāt žurnālistus pret nepamatotu spiedienu,

⁷⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū (OV L 130, 17.5.2019., 92.–125. lpp.).

⁷⁵ Īpaši ierosinātā programma *AgoraEU*.

⁷⁶ Komisija arī atbalsta neatkarīgu vietējo žurnālistiku un veicina topošo žurnālistu apmācību, īstenojot pasākumus par konkrētām tēmām, piemēram, saistībā ar ES kohēzijas politiku. Tās vietējie informatīvie pasākumi un spēju veidošanas pasākumi palīdz cīnīties pret “ziņu tuksnešiem”.

⁷⁷ Mākslīgā intelekta stratēģija (COM(2025) 723 final).

⁷⁸ Informācija par pasākumiem ziņu mediju nozares atbalstam ir pieejama tīmekļa vietnē: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/news-initiative>. Vērā ņemamas sadarbības iniciatīvas ir uzsāktas arī pēc dalībvalstu iniciatīvas. Jauni šādu pārrobežu iniciatīvu piemēri ir *ARTE+* un “informācijas vairoga” projekts, ko uzsāka *Deutsche Welle* un *France Médias Monde*.

⁷⁹ Atbalsts neatkarīgiem un plurālistiskiem medijiem, piekļuve informācijai un cīņa pret dezinformāciju, kā arī žurnālistu un mediju darbinieku drošība tiešsaistē un bezsaistē ir galvenās prioritātes saskaņā ar ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā. Tas ietver tādas darbības kā ES cilvēktiesību aizstāvju mehānisms *ProtectDefenders.eu* un ES atbalsts Eiropas Demokrātijas fondam (EDF), kas atbalsta demokrātijas veicinātājus, tai skaitā neatkarīgas mediju platformas un žurnālistus <https://democracyendowment.eu/>.

draudiem un uzbrukumiem, Komisija atjauninās **Ieteikumu par žurnālistu drošību**⁸⁰, lai nodrošinātu drošāku un labvēlīgu vidi žurnālistiem kvalitatīvu ziņu veidošanai (primārā avota žurnālistika), kā arī rīkos **augsta līmeņa pasākumu par SLAPP apkarošana**, lai atbalstītu ieteikuma par SLAPP apkarošana pārskatīšanu⁸¹. Turklāt, lai veicinātu drošas darbības iespējas žurnālistiem, pētniekiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas aktīvi analizē informācijas vidi un tās attīstību (piemēram, MI ietekmi), Komisija pieņems pamatnostādnes, lai atbalstītu attiecīgu ES noteikumu īstenošanu⁸².

Lai palīdzētu sasniegt vispārējo mērķi, proti, atbalstīt mediju brīvību un plurālismu, Komisija arī turpinās finansēt mehānismus preses brīvības uzraudzībai ES dalībvalstīs un kandidātvalstīs⁸³.

Komisija atbalsta arī kvalitatīvus neatkarīgus medijus un žurnālistiku starptautiskā mērogā, īpaši ES kaimiņvalstīs, ES kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs. Pamata finansējums neatkarīgu mediju darbību uzturēšanai ir efektīvs un iedarbīgs līdzeklis cīņā pret autoritāru režīmu dezinformācijas operācijām gan iekšzemē, gan ārvalstīs. Neatkarīgs un kvalitatīvs pētnieciskais un izklaides saturs palīdz mazināt FIMI vēstījumu ietekmi un var ierobežot to izplatīšanos ES un ES partnervalstīs⁸⁴. Turklāt Eiropas Demokrātijas fonds un Komisijas mehānisms *ProtectDefenders.eu* piedāvā atbalstu apdraudētajiem žurnālistiem ārpus ES, kuri darbojas kā cilvēktiesību aizstāvji. Izmantojot šo mehānismu, 2024. gadā atbalstu saņēma vismaz 943 mediju darbinieki. Komisija turpinās sniegt būtisku atbalstu trimdā izraidītajiem neatkarīgajiem žurnālistiem un medijiem, tai skaitā no Krievijas un Baltkrievijas, kā arī citām valstīm, kuri strādā ES un tās kaimiņvalstīs, kā arī palīdzēs uzturēt kvalitatīvus neatkarīgus medijus galvenajās partnervalstīs. Komisija pastiprinās ātrās reaģēšanas darbu ar uzticamiem partneriem, lai nodrošinātu, ka iedzīvotājiem, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un žurnālistiem autoritāros režīmos ir pieejami digitālās cenzūras un uzraudzības apiešanas risinājumi, kā arī risinājumi pakalpojumu vai satura nepieejamības gadījumiem. Komisija ir arī ierosinājusi piešķirt prioritāti mediju brīvības atbalstam jaunajā DFS sadaļā “Globālā Eiropa”.

Darbības:

- *pārskatīt Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu;*
- *risināt mediju ekosistēmas problēmas saistībā ar Direktīvas par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū pārskatīšanu;*
- *sniegt norādījumus konkurences saglabāšanai un mediju plurālisma un daudzveidības veicināšanai saistībā ar Apvienotās pamatnostādņu pārskatīšanu;*
- *izvērtējot 2009. gada Apraides paziņojumu, novērtēt sabiedrisko pakalpojumu apraides jomā spēkā esošo valsts atbalsta noteikumu piemērotību;*
- *uzsākt Mediju noturības programmu, lai atbalstītu neatkarīgu žurnālistiku un medijpratību;*

⁸⁰ Komisijas Ieteikums (ES) 2021/1534 (2021. gada 16. septembris) par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā (C(2021)6650).

⁸¹ Komisija arī atjaunos ekspertu grupas cīņai pret SLAPP pilnvaras un sastāvu, lai nodrošinātu atbalstu cietušajiem un pārskatītu ES starptautisko privāttiesību noteikumus nolūkā novērtēt, vai varētu būt nepieciešams iekļaut tajos ar SLAPP saistītus aspektus.

⁸² Piemēram, DPA, Regula par politisko reklāmu vai Mākslīgā intelekta akts.

⁸³ Sk. šajā sakarā projektus, kas saņem finansējumu no programmas “Radošā Eiropa”, piemēram, “Ātra reaģēšana mediju brīvības jomā”.

⁸⁴ Ar Eiropas Demokrātijas fonda starpniecību sniegtais ES pamata atbalsts neatkarīgajiem medijiem, izmantojot sociālo mediju kanālus, tikai Krievijā vien ir sasniedzis vismaz 36 miljonu lielu auditoriju. Kopš 2022. gada ES atbalstītie mediji ir palielinājuši savu auditoriju par vismaz 15–20 %.

- *pastiprināt pasākumus attiecībā uz žurnālistu drošību un ļaunprātīgas tiesvedības (SLAPP) apkarošanu;*
- *atbalstīt kvalitatīvus neatkarīgos medijus un žurnālistiku ārpus ES robežām.*

2.4. Sabiedrības noturības un iedzīvotāju iesaistes veicināšana

Aktīvi un pilntiesīgi iedzīvotāji un aktīva pilsoniskā sabiedrība ir demokrātijas mugurkauls. Pilsoniskuma izglītības, tai skaitā medijpratības, digitālās pratības un kritiskās domāšanas veicināšana stiprina informētību par riskiem un draudiem un dod iespēju visu vecumu iedzīvotājiem visās kopienās orientēties informācijas vidē, piekļūt uzticamai informācijai, īstenot savas demokrātiskās tiesības un iesaistīties demokrātiskajos procesos. Pilsoņu iesaistes demokrātiskajā dzīvē veicināšana, sniedzot atbalstu līdzdalības un apspriešanās instrumentiem, ir nepieciešama arī, lai stiprinātu līdzatbildību, iespēju nodrošināšanu un sabiedrības uzticēšanos. Tie ir būtiski aspekti vispārējās sabiedrības noturības veidošanā.

2.4.1. Pilsoniskuma izglītība un demokrātijas prasmes

Demokrātijai ļoti svarīgas ir pilsoniskuma prasmes, tai skaitā medijpratība un digitālā pratība. Plašs projektu klāsts atbalsta šādas prasmes dažādās ES programmās, piemēram, *Erasmus+*, “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (*CERV*) un “Apvārsnis Eiropa”.

Pasākumi izglītības jomā

Skolām un izglītības iestādēm ir būtiska nozīme pilsoniskuma prasmju attīstīšanā, lai, veicinot kritisko domāšanu, iekļautību, vārda brīvību un aktīvu pilsonisko līdzdalību, dotu cilvēkiem iespēju rīkoties atbildīgi. Pilnveidojot šīs prasmes, izglītības iestādes visos līmeņos palielina iedzīvotāju informētību un iesaistīšanos, tādējādi veidojot noturīgāku demokrātisko sabiedrību.

Prasmju savienības ietvaros izstrādātajā **Pamatprasmju rīcības plānā** gan pilsoniskuma, gan digitālās prasmes tiek uzskatītas par pamatprasmēm, kas ir būtiskas, lai iedzīvotāji varētu pilnvērtīgi attīstīties gan profesionālajā, gan privātajā dzīvē. 2026. gada **izglītības pakete** ietvers **Pamatprasmju atbalsta shēmu skolām**, lai palīdzētu bērniem un jauniešiem apgūt rakstpratību, matemātiku, dabaszinības, digitālās un pilsoniskuma prasmes. Šīs paketes ietvaros Komisija publicēs ceļvedi digitālās izglītības un prasmju nākotnei 2030. gadam, pamatojoties uz Digitālās izglītības rīcības plāna pārskatīšanu, galveno uzmanību pievēršot digitālajām prasmēm, MI pratībai un kritiskajai domāšanai un demokrātiskās noturības palielināšanai digitālajā pasaulē.

Komisija sniegs ieteikumus skolu vadītājiem un politikas veidotājiem. Tie ietvers atjauninātas **pamatnostādnes skolotājiem un pedagogiem dezinformācijas apkarošanai un digitālās pratības veicināšanai** izglītības un mācību procesā⁸⁵, lai pilnveidotu skolotāju pedagoģiskās zināšanas un jauniešu kritiskās domāšanas prasmes, veicinātu digitālo tehnoloģiju atbildīgu izmantošanu un atbalstītu apzinātas izvēles izdarīšanu tiešsaistē. Pamatnostādnēs tiks aplūkotas tādas norises kā ģeneratīvais mākslīgais intelekts, manipulācija ar informāciju⁸⁶, kā arī sociālo mediju un ietekmētāju

⁸⁵ Eiropas Komisija, Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts, Pamatnostādnes skolotājiem un pedagogiem dezinformācijas apkarošanai un digitālās pratības veicināšanai izglītības un mācību procesā, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2022. gads, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/28248>.

⁸⁶ Ietverot iespējamu diferencētu mērķauditorijas saturu zēniem un meitenēm.

loma. Komisija arī izstrādā pamatnostādnes, lai atbalstītu pamatprasmju, tai skaitā attiecīgo medijpratības elementu apguvi sagatavotības jomā, kas ir būtiska aktīvam un informētam pilsoniskumam un cīņai pret dezinformāciju un informācijas manipulācijām. Komisija izstrādās **ES pilsoniskuma kompetenču satvaru**⁸⁷, kā arī **pamatnostādnes pilsoniskuma izglītības stiprināšanai skolās**. Tas palīdzēs izstrādāt mācību saturu un apmācību programmas.

Medijpratības pasākumi ārpus izglītības vides

Papildus pasākumiem izglītības jomā darbības medijpratības, tai skaitā digitālās pratības, atbalstam visā ES ir jāpaplašina iekļaujošā un efektīvā veidā, lai sasniegtu visu vecumu un sociālekonomiskās izcelsmes cilvēkus, it īpaši cilvēkus ārpus izglītības un apmācības vides.

Komisija izvērsīs **pasākumu kopumu medijpratības jomā. Mediju noturības programma** ietvers jaunas darbības, lai atbalstītu medijpratību visās vecuma grupās (jaunieši, pieaugušie, vecāka gadagājuma cilvēki) lauku un pilsētu teritorijās. Programma pievērsīsies jaunām un esošām problēmām informācijas integritātes jomā, sasaistot medijpratību ar sagatavotību un koncentrējoties uz jaunām tendencēm mediju patēriņa ziņā⁸⁸. Šo noteikumu izvērtēšanā un pārskatīšanā tiks iekļautas arī iespējamās darbības Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā paredzēto esošo mehānismu uzlabošanai attiecībā uz medijpratību. Prioritāte tiks piešķirta atbalstam dalībvalstīm, kurām ir īpašas problēmas un vajadzības, kā arī kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm⁸⁹ un grupām, kas saskaras ar šķēršļiem, iesaistoties demokrātiskajā dzīvē⁹⁰.

Komisija palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt, paplašināt vai īstenot **valsts vai reģionālos rīcības plānus medijpratības jomā**⁹¹.

Komisija arī **stiprinās medijpratības kopienu**, lai palielinātu koordināciju un stiprinātu saiknes starp iesaistītajiem dalībniekiem. Tas ietvers Komisijas izveidotās dalībvalstu iestāžu **medijpratības ekspertu grupas (MLEG)** stiprināšanu, veicinot paraugprakses apmaiņu, piedāvājot jaunus sadarbības instrumentus un paplašinot tās pilnvaras, lai aptvertu sabiedrības noturības un sagatavotības aspektus. Lai papildinātu *MLEG* centienus, Komisija izveidos arī jaunu **neatkarīgu ekspertu tīklu medijpratībai**, apvienojot neatkarīgus ekspertus no dažādām jomām (piemēram, sagatavotība, *FIMI* un dezinformācija, datu analīze, riski informācijas integritātei, uzvedības zinātnes u. c.), lai sniegtu neatkarīgu ieguldījumu un ieskatu jaunu problēmu risināšanā. Medijpratības veicināšanas pasākumi balstīsies arī uz Eiropas Digitālo mediju observatorijas (EDMO) medijpratības kopienu, vēl vairāk paplašinot paraugprakses un lietošanas gadījumu repozitoriju, pamatojoties uz EDMO pamatnostādnēm par efektīvām medijpratības iniciatīvām⁹², un izvēršot

⁸⁷ Cita starpā ņemot vērā ES pilsonības tiesības, kā paskaidrots ES pilsonības rokasgrāmatā (https://commission.europa.eu/publications/guide-eu-citizenship_en) un gaidāmajā ES pilsoņu demokrātijas ceļvedī.

⁸⁸ Izvērtēšanā un pārskatīšanā tiks iekļautas arī darbības, kuru mērķis ir uzlabot AVMPD mehānismu medijpratības jomā.

⁸⁹ Tām, kuras ir īpaši pakļautas *FIMI* un dezinformācijai, jo atrodas tuvu Krievijai un Baltkrievijai.

⁹⁰ Pēdējo varētu balstīt uz esošajiem rādītājiem, piemēram, mediju plurālisma indeksu, kas ietver apakšrādītāju par medijpratības līmeni.

⁹¹ ES sagatavotības savienības stratēģijā tika aicināts pastiprināt darbu digitālās un medijpratības jomā, tai skaitā saistībā ar gaidāmo Eiropas demokrātijas vairogu un Ceļvedi par digitālās izglītības un prasmju nākotni 2030. gadam, lai uzlabotu kritisko domāšanu un jau no agrīna vecuma veidotu noturību pret dezinformāciju un kiberdraudiem. Vairākām dalībvalstīm ir valsts programmas šo mērķu sasniegšanai. Piemēram, Luksemburga 2021. gadā pieņēma valsts rīcības plānu digitālajai iekļaušanai, bet Maltā ir spēkā digitālās izglītības stratēģija 2025.–2030. gadam.

⁹² Sk.: <https://edmo.eu/areas-of-activities/media-literacy/raising-standards-the-edmo-guidelines/>.

veiksmes stāstus, ko izveidojuši un popularizē **EDMO reģionālie/valstu centri**, piemēram, darbam ar neaizsargātām un lauku kopienām vai vecāka gadagājuma cilvēkiem, vai sadarbībai ar medijiem.

Komisija nāks klajā ar **ES demokrātijas rokasgrāmatu iedzīvotājiem**, kuras mērķis ir palielināt pilsoņu informētību par viņu demokrātiskajām tiesībām saskaņā ar ES tiesību aktiem un politikas satvariem un par to, kā tās īstenot⁹³. Īpašs uzsvars tiks likts uz jauniešiem.

Lai iesaistītu iedzīvotājus šo pasākumu izstrādē demokrātijas, pilsoniskuma, kā arī medijpratības un digitālās pratības jomā, Komisija organizēs **Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par demokrātisko noturību**.

Darbības:

- *izstrādāt 2026. gada pamatprasmju atbalsta shēmu skolām, tai skaitā pilsoniskuma un digitālo prasmju jomā;*
- *atjaunināt pamatnostādnes skolotājiem un pedagogiem par dezinformāciju un digitālo pratību;*
- *izstrādāt ES pilsoniskuma kompetenču satvaru kopā ar pamatnostādnēm pilsoniskuma izglītības stiprināšanai skolās;*
- *atbalstīt dalībvalstis valsts vai reģionālo rīcības plānu izstrādē, paplašināšanā vai īstenošanā medijpratības jomā;*
- *ieviest pasākumus medijpratības jomā, nosakot jaunas prioritātes un stiprinot medijpratības kopienu;*
- *sagatavot ES demokrātijas ceļvedi iedzīvotājiem;*
- *organizēt Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par demokrātisko noturību.*

2.4.2. Pilsoņu iesaistīšanās un līdzdalības veicināšana

Jaunas un jēgpilnas pilsoņu līdzdalības, viedokļu apmaiņas un iesaistes metodes, kas aptver visas paaudzes⁹⁴, nodrošina papildu veidus, kā pilsoņi var iesaistīties demokrātiskās debatēs un sabiedriskās politikas veidošanā, papildinot apspriedes ar viedokļiem no dažādiem skatu punktiem, kā to pierādīja Konference par Eiropas nākotni, un stiprinot pārstāvības demokrātiju, kas balstās uz vēlēšanām.

ES līmenī Komisija izmanto vairākus instrumentus, lai iesaistītu ES pilsoņus politikas veidošanā, sākot ar Eiropas pilsoņu iniciatīvām, kas ir unikāls darba kārtības noteikšanas instruments, kurš ļauj iedzīvotājiem piedāvāt savas idejas ES darbībām. **Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas un Pilsoņu iesaistes platforma** ir kļuvušas par svarīgiem instrumentiem, kas informē par politikas veidošanu un to atbalsta, veido demokrātisko noturību un stiprina Eiropas pilsonību, un to izmantošana tiks veicināta ES līmenī un dalībvalstīs. Komisija pētīs iespējas atvērt Pilsoņu iesaistes platformu vai izveidot tās sadarbību ar valsts, reģionālām un vietējām publiskās pārvaldes iestādēm.

⁹³ Pievēršoties tiesībām, ko paredz Digitālo pakalpojumu akts, MI akts, Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva, Regula par politisko reklāmu, kā arī ES vēlēšanu tiesībām un citiem attiecīgiem regulējumiem.

⁹⁴ Tās ietver dažādu paaudžu pilsoņu paneļdiskusijas, pilsoņu asamblejas, līdzdalīgu budžeta plānošanu, līdzdalīgu plānošanu vai jaunus digitālos pilsonisko tehnoloģiju rīkus un platformas, kas papildina tādu praksi kā sabiedriskās apspriešanas vai aptaujas.

Komisija cieši sadarbosies ar attiecīgajām struktūrām un institūcijām, piemēram, Eiropas Reģionu komiteju, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un ieinteresētajām personām⁹⁵, lai stiprinātu **valstu iestāžu tīklu pilsoņu līdzdalības jomā**, kā arī ar valstu kontaktpunktiem, īpaši pamatojoties uz Komisijas virtuālo Līdzdalības un apspriešanās demokrātijas kompetenču centru⁹⁶. Šā tīkla darbība koncentrēsies uz vietējo līmeni, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu jauniešiem un paaudžu dialogu, sniedzot praktisku atbalstu un nodrošinot attiecīgus instrumentus valstu iestādēm. Šajā sakarā Komisija atbalstīs **mācību paketes** sagatavošanu dalībvalstīm par pilsoņu līdzdalību visās ES oficiālajās valodās.

Komisija nodrošinās plašāku piekļuvi informācijai par pilsoņu līdzdalību, izmantojot **daudzvalodu portālu** resursiem ES līmenī, lai popularizētu rīkus un plašāk izplatītu informāciju par demokrātisko līdzdalību izmantošanai visos līmeņos visā ES, tai skaitā publiskās pārvaldes iestādēm, ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem, centralizējot informāciju, kas savākta valstu iestāžu tīklā pilsoņu līdzdalības jomā, un iesaistot Līdzdalības un apspriešanās demokrātijas kompetenču centru.

Būtu jāpopularizē inovatīvi digitālie rīki, lai papildinātu un atbalstītu personisko pieredzes apmaiņu. Komisija veicinās inovāciju tiešsaistes platformās, kas nodrošina līdzdalību demokrātijā (pilsoniskās tehnoloģijās⁹⁷), tai skaitā vietējās digitālajās platformās, kas atbalsta demokrātisku iesaistīšanos un MI izmantošanu līdzdalības nolūkos. Lai sāktu sadarbību ar pilsonisko tehnoloģiju nozari, Komisija organizēs **pilsonisko tehnoloģiju hakatonu**, lai demonstrētu inovatīvus projektus, un izveidos Eiropas **pilsonisko tehnoloģiju centru**⁹⁸, kas nodrošinās visaptverošu daudzvalodu kontaktpunktu informācijai, resursiem un rīkiem pilsonisko tehnoloģiju jomā⁹⁹. Komisija atbalstīs pilotprojektus šajā jomā attiecīgajās ES finansēšanas programmās, iesaistot vietējās iestādes, kopienas un tehnoloģiju jaunuzņēmumus, lai izstrādātu mērogojamus risinājumus, arī lauku reģionos¹⁰⁰. Visos šajos darbības virzienos īpaša uzmanība tiks pievērsta pilsonisko tehnoloģiju rīku pieejamībai un sadarbībai.

Jauniešu līdzdalība un apspriešanās ar jauniešiem visos līmeņos nodrošina, ka politikā un lēmumos tiek ņemti vērā jaunākās paaudzes viedokļi un vajadzības, jo tai nāksies sadzīvot ar šīs politikas un lēmumu ilgtermiņa sekām. Jauniešu iesaistīšana iekļaujošā veidā arī veicina pilsoniskās atbildības sajūtu, kas sekmē līdzdalību sabiedrības dzīvē un demokrātijā visa mūža garumā. Jauniešiem ir būtiska loma Komisijas centienos iesaistīt iedzīvotājus tās politikas veidošanā, arī ar Komisijas priekšsēdētājas Jauniešu konsultatīvās padomes starpniecību. Tiks organizēti **jaunatnes politikas dialogi** starp komisāriem un jauniešiem par **Eiropas demokrātijas vairoga īstenošanu**. ES

⁹⁵ ES Pilsoniskās sabiedrības stratēģijā tiks ierosināti pasākumi sadarbībai ar dalībvalstīm, lai stiprinātu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaisti, turpinot arī 2023. gada ieteikuma īstenošanu attiecībā uz šiem dalībniekiem, savukārt pasākumi saistībā ar demokrātijas vairogu pievērsīsies pilsoņu līdzdalībai.

⁹⁶ Šis centrs atbalsta līdzdalības un apspriešanās projektus ES līmenī, iesaistot kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis un izmantojot dažādus resursus, apmācību, klātienes pasākumus, pilsoņu laboratorijas un prakses kopienas ar daudzdisciplīnu zināšanām no visas ES.

⁹⁷ Pilsoniskās tehnoloģijas var definēt kā digitālo tehnoloģiju izmantošanu, lai stiprinātu demokrātiju, ļaujot sabiedrībai būt informētai, piedalīties lēmumu pieņemšanā un politikas veidošanā un palielināt valdību reaģētspēju un pārskatatbildību (sk. ESAO Publiskās pārvaldības politikas dokumentus Nr. 72, 2025. gads).

⁹⁸ Tas būs savienots ar Sadarbībspējīgas Eiropas portālu, kas izveidots ar Regulu (ES) 2024/903 un nodrošina piekļuvi sadarbības risinājumiem un atklātā pirmkoda risinājumiem, ko izmanto publiskās pārvaldes iestādes Eiropā. Tajā jau ir atrodami atklātā pirmkoda rīku piemēri iedzīvotāju līdzdalībai.

⁹⁹ Tas veicinās pilsonisko tehnoloģiju rīku atpazīstamību un zināšanu un pieredzes apmaiņu pilsonisko tehnoloģiju ekosistēmā, kā arī sekmēs valsts un vietējo iestāžu izpratni par šo nozari.

¹⁰⁰ Pamatojoties uz Eiropas sadarbības satvaru, tiks izveidots novērtēšanas modelis, lai novērtētu pilsonisko tehnoloģiju platformu sadarbības brieduma līmeni un palīdzētu tiešsaistes platformām apzināt jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi.

jaunatnes dialoga līdzdalības rīkkopa, kas izveidota kopā ar valstu jaunatnes padomēm, tiks **pielāgota**, lai sasniegtu vairāk jauniešu, un tā tiks popularizēta ar Eiropas Jaunatnes portāla starpniecību, lai plašāk veicinātu jauniešu iesaisti. **Iniciatīvas “Voices of the Future”** mērķis būs izveidot Eiropas forumu taisnīgumam starp paaudzēm demokrātijā kā iekļaujošu telpu, kurā visu vecumu cilvēki varēs tikties, lai veidotu Eiropas ilgtermiņa izvēles.

Darbības:

- *veicināt pilsoņu un jauniešu līdzdalību, cita starpā stiprinot valstu iestāžu tīklu pilsoņu līdzdalības jomā, ar apmācības paketi un daudzvalodu portālu resursiem ES līmenī;*
- *izveidot Eiropas pilsonisko tehnoloģiju centru, lai atbalstītu pilsonisko tehnoloģiju nozari.*

2.4.3. Demokrātijas stiprināšana ar visu sabiedrību aptverošiem pasākumiem

Lai vēl vairāk stiprinātu demokrātiju, ir jāsniedz pastāvīgs atbalsts iesaistītajiem dalībniekiem un kopienām, jāatzīst un jāpastiprina to iniciatīvas un jāizplata paraugprakse, kas demonstrē inovatīvas pieejas. Īpaša uzmanība ir jāpievērš reģioniem, kuros ir zema pilsoniskā un politiskā iesaiste.

Lai risinātu arvien pieaugošās problēmas, piemēram, sociālo sadrumstalotību, digitālo izolāciju un arvien mazāku uzticēšanos publiskajām iestādēm, Komisija veicinās kopienas veidošanas pieejas. Kopā ar vietējām iestādēm un tīkliem visā ES, ieskaitot **ES vietējo pašvaldību deputātu tīklu**, Komisija veicinās un atbalstīs vietējās iniciatīvas, kas apvieno dažāda vecuma un izcelsmes cilvēkus, stiprina vietējās saiknes un iekļaujošas sabiedriskās telpas, cita starpā ar sporta, mūzikas, stāstniecības un sadarbības palīdzību.

Vietējā demokrātija, iekļaušana un līdzdalības pieejas ir vienas no Jaunā Eiropas “Bauhaus” pamatvērtībām un principiem. Tas atbalstīs vietējo demokrātiju ar konkrētām iniciatīvām, kas veicina inovatīvas pieejas sabiedrības iesaistei apkaimju līmenī. Tas ietver sabiedrības līdzdalības un paaudžu savstarpējās saiknes stiprināšanu, kā arī sadarbības pieeju veicināšanu iekļaujošu publisko telpu un apkaimju veidošanai.

Komisijas “EUROPE DIRECT” centri darbosies kā vietējie demokrātijas mikrocentri – atvērtas, aktīvas telpas, kur iedzīvotāji var satikties, komunicēt un kopīgi darboties, veicinot iekļaujošu dialogu, kas balstīts viņu ikdienas pieredzē. Sadarbībā ar vietējām pašvaldībām tie var rīkot pasākumus, kas diskusijas pārvērš kopīgā pieredzē – no sabiedriskiem vakariem līdz paraugprasmju apmaiņai vai vietējiem raidierakstiem apkaimes līmenī¹⁰¹.

Lai veicinātu plašāku pieredzes un paraugprakses apmaiņu un sinerģiju starp ieinteresētajām personām, kas aktīvi darbojas demokrātiskās inovācijas jomā, kā arī viņu projektu pamanāmību, Komisija organizēs **augsta līmeņa pasākumu** par demokrātiju un piešķirs **ikgadēju balvu par demokrātisku inovāciju**¹⁰². Ar demokrātiju saistītu projektu godināšana palielina to pamanāmību

¹⁰¹ Pilsoņu iesaistes vēstnieki un Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju bijušie dalībnieki varētu dalīties pieredzē un palīdzēt sekmēt pilsoņu līdzdalību.

¹⁰² Sacensties par šo balvu varētu konkrēti projekti ES kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs.

privātiem līdzekļu devējiem un filantropiskām organizācijām, kuras tiek mudinātas uzņemties arvien lielāku lomu.

Komisija izvērsīs īpašas **izpratnes veicināšanas kampaņas**, lai formulētu, kāpēc demokrātija ir svarīga un kā visi iedzīvotāji, tai skaitā jaunieši, var īstenot savas demokrātiskās tiesības un paust savu viedokli¹⁰³.

Privātajam sektoram arī ir sava loma demokrātijas veicināšanā un uzturēšanā, kas ir būtiska taisnīgai un labi funkcionējošai uzņēmējdarbības videi un ekonomiskajai labklājībai. Savukārt plaukstoša ekonomika ir svarīga demokrātijas uzplaukumam. Komisija mudinās privātos uzņēmumus un uzņēmumu apvienības dalīties paraugpraksē, uzņemties brīvprātīgas saistības šajā jomā un izveidot **uzņēmumu koalīciju demokrātijai**¹⁰⁴.

Darbības:

- *organizēt augsta līmeņa pasākumu par demokrātiju un piešķirt ikgadēju balvu par demokrātisku inovāciju;*
- *izvērst īpašas izpratnes veicināšanas kampaņas, ko rīko Komisija;*
- *atbalstīt privātā sektora brīvprātīgu apņemšanos izveidot uzņēmumu koalīciju demokrātijai.*

2.4.4. Uz pierādījumiem balstītas lēmumu pieņemšanas nodrošināšana

Uz pierādījumiem balstīta politikas veidošana nodrošina, ka iestādes, debates un lēmumu pieņemšana balstās uz faktiem, pārredzamiem un pārskatatbildīgiem procesiem un objektīviem datiem, kuru pamatā ir zinātniskās pētniecības brīvība, veicinot uzticēšanos pārvaldības procesam un tā leģitimitāti. Lai garantētu, ka zinātnisko konsultāciju procesi ir efektīvi un demokrātiski, kā arī zinātnisko atbalstu valsts politikai, ir jāveicina visaugstāko pētniecības ētikas un profesionālās godprātības normu ievērošana. Ir arī būtiski nodrošināt iedzīvotāju iesaistīšanos un uzticēšanos zinātnei, kā arī stabilas un neatkarīgas konsultāciju sistēmas. Šajā sakarā Komisija pieņems **ieteikumu par zinātnisko pierādījumu pamatošanu un to izmantošanu publiskās politikas veidošanā**.

Zinātniskās pētniecības brīvība ir būtiska akadēmiskās brīvības daļa, un tai ir būtiska nozīme uzticamu zināšanu un uzticamu datu radīšanā. Aizsargājot pētnieku un akadēmisko aprindu neatkarību izpētīt, apšaubīt un ieviest jauninājumus, tiek nodrošināts, ka politikas veidošanā izmantotie pierādījumi ir ticami un objektīvi. Šīs vērtības ir arī priekšnoteikums augstākās izglītības iestādēm, lai tās varētu īstenot savu akadēmisko un sabiedrisko misiju, atbalstot un veicinot publiskās diskusijas, piedāvājot speciālās zināšanas un pierādījumus, un tās ir būtiskas arī demokrātiskajai noturībai. Gaidāmais **Eiropas Pētniecības telpas akts** atkārtoti apliecinās ES tiesību aktos, ka zinātniskās pētniecības brīvība ir būtiska akadēmisko vērtību daļa. Svarīga demokrātiskās struktūras un noturības sastāvdaļa ir arī mākslas brīvība un mākslinieku un kultūras iestāžu aizsardzība, kā minēts dokumentā “Kultūras kompass Eiropai”.

¹⁰³ Pilsoņu iesaistes vēstnieki un Eiropas pilsoņu paneldiskusiju absolventi varētu dalīties pieredzē un palīdzēt sekmēt pilsoņu līdzdalību.

¹⁰⁴ To atbalstīs ievadseminārs un pētījums par uzņēmējdarbības kopienas ieguldījuma iespējām.

Pamatojoties uz Padomes 2024. gada Ieteikumu par pētniecības drošības stiprināšanu¹⁰⁵, Komisija arī izvērtē iespējas izveidot **Eiropas Pētniecības drošības ekspertīzes centru**, lai stiprinātu pierādījumu bāzi pētniecības drošības politikas veidošanai un izveidotu ES mēroga prakses kopienas.

Plašākā nozīmē Eiropas Demokrātiskās noturības centrs varētu arī veicināt **pieredzes apmaiņu par demokrātiskās noturības veidošanu**, piemēram, **par paraugpraksi kopienu veidošanā, medijpratības iniciatīvām un darbībām sagatavotības jomā**.

Darbības:

- *pieņemt Komisijas ieteikumu par zinātnisko pierādījumu pamatošanu un to izmantošanu publiskās politikas veidošanā;*
- *nostiprināt zinātniskās pētniecības brīvību ES tiesību aktos saskaņā ar Eiropas Pētniecības telpas aktu;*
- *izvērtēt iespējas izveidot Eiropas Pētniecības drošības ekspertīzes centru.*

3. Ieguldījumi demokrātijā ir ieguldījumi mūsu nākotnē

Finansiālais atbalsts ir ļoti svarīgs Eiropas demokrātijas vairoga prioritāšu sasniegšanai gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Šajā sakarā būtiska nozīme ir vairākām ES finansējuma programmām. Programma **“Radošā Eiropa”** nodrošina finansējumu mediju, žurnālistikas, digitālās un medijpratības atbalstam. Programma **“Digitālā Eiropa”** atbalsta daudzdisciplīnu sadarbību dezinformācijas apkarošanai, finansējot EDMO, tai skaitā tās reģionālos centrus, un Eiropas faktu pārbaudītāju tīklu. Pamatprogramma **“Apvārsnis Eiropa”** atbalsta pētniecību, inovāciju un eksperimentus, lai stiprinātu demokrātiju un pārvaldību un attīstītu demokrātisko inovāciju. Programma **“Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV)** aizsargā un popularizē Savienības vērtības un veicina pilsoņu iesaistīšanos un līdzdalību Savienības demokrātiskajā dzīvē.

Ātrās reaģēšanas pīlārs Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta ietvaros atbalsta neatkarīgu žurnālistiku un palīdz apkarot *FIMI* krīzes situācijās. Citas programmas, piemēram, **programma “Tiesiskums”** un *Erasmus+* stiprina demokrātiju, sasniedzot savus galvenos mērķus. Ukrainai, Rietumbalkāniem un Moldovai paredzētie mehānismi ļauj piešķirt finansējumu, pamatojoties uz strukturālo reformu īstenošanu, kuru mērķis ir stiprināt demokrātiju, sniedzot atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām, neatkarīgiem medijiem, medijpratībai un noturībai pret *FIMI* un hibrīddraudiem. Plānojot šos līdzekļus atlikušajam laikam saskaņā ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu (DFS), Komisija prioritārā kārtā apsvērs ar demokrātiju saistītus aspektus. Būtu jāizvērtē inovatīvi finansēšanas veidi, proti, mikrodotācijas vietējām iniciatīvām, finanšu instrumenti, piemēram, garantijas, aizdevumi un pašu kapitāls, kā arī jāveicina un jāracionalizē kolektīvā finansēšana.

Būtu jāstimulē privātais finansējums. Piemēram, privātā kapitāla finansējumu jau tagad var izmantot, lai mazinātu risku radošiem projektiem audiovizuālajā nozarē, finansējot filmu, mediju satura vai kultūras iniciatīvu izstrādi un izplatīšanu. Šādu riska mazināšanu varētu piemērot turpmākiem projektiem, kas atbalsta neatkarīgus medijus un žurnālistiku. Līdzekļu vākšanas pasākumi varētu

¹⁰⁵ Padomes Ieteikums (2024. gada 23. maijs) par pētniecības drošības stiprināšanu (C/2024/3510).

veicināt filantropisku ieguldījumu piesaisti un sadarbību ar privātiem fondiem, lai stiprinātu finansiālo atbalstu Eiropas demokrātijas vairogam.

Nākamajā **DFS 2028.–2034. gadam** Komisija ir ierosinājusi vairākas programmas, lai veicinātu Eiropas demokrātijas vairoga mērķu sasniegšanu. Ierosinātais finansējums segtu atbalstu plašam prioritāšu un dalībnieku lokam, tai skaitā brīviem un neatkarīgiem medijiem, pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbam, izglītībai un vispārējai demokrātijas noturībai. Programmas **AgoraEU** mērķis ir atbalstīt kopīgas vērtības, ieskaitot demokrātiju, un Eiropas kultūras daudzveidību, tās audiovizuālās un radošās nozares, mediju brīvību, kā arī pilsoniskās sabiedrības iesaisti. Programmas **AgoraEU** jaunā sadaļa **MEDIA+** sniegtu holistisku atbalstu brīvai un neatkarīgai žurnālistikai un ziņu medijiem, aizsargātu un veicinātu mediju brīvību, uzlabotu mediju finansiālo dzīvotspēju, atbalstītu medijpratību un dezinformācijas atklāšanu un apkarošanu. **AgoraEU** sadaļas **CERV+** mērķis ir atbalstīt demokrātijas vairoga īstenošanu, veicinot brīvus, taisnīgus un iekļaujošus vēlēšanu procesus un stiprinot pilsoņu līdzdalību un iesaistīšanos Savienības demokrātiskajā un pilsoniskajā dzīvē. Citas svarīgas atbalsta darbības tiktu finansētas no programmas **“Tiesiskums”**¹⁰⁶, **“Apvārsnis Eiropa”**¹⁰⁷, **Erasmus+**¹⁰⁸, **Eiropas Konkurētspējas fonda**¹⁰⁹, instrumenta **“Eiropa pasaulē”**¹¹⁰ un valstu un reģionālajiem partnerības plāniem¹¹¹.

Demokrātiskā noturība un aizsardzība viena otru pastiprina. **Aizsardzības izdevumus** arī varētu uzskatīt par līdzekli demokrātiskās noturības atbalstam, piemēram, investējot kibernetiķā, hibrīddraudu novēršanā vai kritiskās infrastruktūras un demokrātisko iestāžu aizsardzībā pret ārēju iejaukšanos. ES aizsardzības noturība un hibrīddraudu apkarošanas pasākumi palielina demokrātisko noturību, cita starpā stiprinot Eiropas tehnoloģisko izcilību kibernetiķas jomā un attīstot progresīvas tehnoloģijas. Šajā ziņā būtisks ir ES finansiālais atbalsts no **Eiropas Aizsardzības fonda**, **pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa”, programmas “Digitālā Eiropa”, SAFE instrumenta (“Rīcība Eiropas drošības labā”)** un nākamās DFS saskaņā ar ierosināto **Eiropas aizsardzības industrijas programmu**.

¹⁰⁶ Ierosinātās nākamās programmas **“Tiesiskums”** mērķis ir stiprināt demokrātiju, sekmējot un atbalstot tiesnešu un tiesu iestāžu darbinieku apmācību, lai veicinātu demokrātiju un nodrošinātu saskaņotu un efektīvu ES juridisko instrumentu īstenošanu.

¹⁰⁷ Nākamā Komisijas ierosinātā programma **“Apvārsnis Eiropa”** turpinās atbalstīt pētniecību, kuras mērķis ir stiprināt demokrātiju un demokrātiskās vērtības, veicinot pilsonisko līdzdalību un noturīgu, plurālistisku sabiedrību, kā arī informācijas telpas un mediju vides integritāti, un apkarojot dezinformāciju.

¹⁰⁸ Nākamajā Komisijas ierosinātajā programmā **Erasmus+** īpaši tiktu atbalstīta pilsoniskā izglītība un pilsoniskā līdzdalība, ES vērtības, sabiedrības noturība un medijpratība, pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci skolu un akadēmisko mācību programmu noteikšanā un to izglītības struktūru organizēšanā, tai skaitā izmantojot neformālas un ikdienas mācīšanās pasākumus, kas sekmē jauniešu līdzdalību un palīdz viņiem apgūt to, kā aktīvi piedalīties demokrātiskajos procesos.

¹⁰⁹ Ierosinātais Eiropas Konkurētspējas fonds atbalstītu civilās drošības nozari tādās jomās kā hibrīddraudu apkarošana.

¹¹⁰ Paplašināšanās un austrumu kaimiņreģionos ierosinātais instruments **“Eiropa pasaulē”** nodrošinās instrumentus demokrātijas, labas pārvaldības, tiesiskuma, cilvēktiesību un pamatbrīvību ieviešanas veicināšanai. Turklāt **“Eiropa pasaulē”** atbalstīs kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu progresu virzībā uz ES standartiem, ievērojot pieeju **“pamatjautājumi vispirms”** paplašināšanās procesā. Šajā sakarā īpaša uzmanība tiks pievērsta arī neatkarīgu mediju un medijpratības stiprināšanai, kā arī noturības uzlabošanai pret ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un iejaukšanos (**FIMI**) un hibrīddraudiem.

¹¹¹ Valstu un reģionālie partnerības plāni, ko īsteno, ievērojot daudzlīmeņu pārvaldības un partnerības principus, var atbalstīt dalībvalstu spējas apkarot smago un organizēto noziedzību, it īpaši saistībā ar hibrīddraudiem, piemēram, **FIMI**, un īstent pasākumus, kas stiprina demokrātisku pārvaldību, piemēram, uzlabojot pārredzamību, veicinot pilsonisko dialogu, atbalstot pilsonisko sabiedrību un stiprinot tiesiskumu.

4. Secinājumi

Šajā paziņojumā par Eiropas demokrātijas vairogu ir izklāstīta stratēģiska pieeja demokrātijas aizsardzībai, stiprināšanai un veicināšanai ES ilgtermiņā. Tajā uzsvērta Komisijas stingrā apņemšanās uzlabot demokrātisko noturību visā Savienībā un tās gatavība sadarboties ar citām ES iestādēm un struktūrām, ES dalībvalstīm, partneriem no ES kaimiņvalstīm, attiecīgajām ieinteresētajām personām, kā arī iedzīvotājiem, lai risinātu problēmas, ar kurām saskaras demokrātija.

Šīs stratēģiskās pieejas ietvaros ir izziņoti vairāki pasākumi, kas pakāpeniski tiks ieviesti līdz 2027. gadam. Dalībvalstīm būs būtiska loma šo mērķu sasniegšanā, un Komisija turpinās centienus nodrošināt kopīgu līdzatbildību.

Lai nodrošinātu politisko uzraudzību saistībā ar šā paziņojuma īstenošanu, Komisija regulāri informēs Eiropas Parlamentu un Padomi. Komisija organizēs ikgadēju augsta līmeņa ministru forumu, lai izvērtētu Eiropas demokrātijas vairoga ietvaros veiktās darbības un veicinātu paraugprakses apmaiņu, iesaistot gan institucionālos, gan neinstitucionālos dalībniekus. Komisija arī sadarbosies ar sarunu partneriem un ieinteresētajām personām valsts un vietējā līmenī. Līdz pilnvaru termiņa beigām Komisija izvērtēs šajā paziņojumā iekļauto darbību īstenošanu un ietekmi.

Eiropas demokrātijas vairogs ir neatņemama tās proaktīvās pieejas sastāvdaļa, ko Komisija izmanto, lai aizstāvētu un atbalstītu ES vērtības. Komisija ir īstenojusi nozīmīgus pasākumus, lai aizsargātu un veicinātu tiesiskumu un pamattiesības ES, it īpaši izmantojot gada **ziņojumu par tiesiskumu** un gada ziņojumus par **ES Pamattiesību hartas** piemērošanu. Cilvēktiesību un demokrātijas aizsardzība un veicināšana ir arī viena no galvenajām ES ārējo darbību prioritātēm, kā uzsvērts **Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2027. gadam**. **ES pilsoniskās sabiedrības stratēģija**¹¹² papildina šos centienus, veicinot ciešāku sadarbību ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sekmējot plaukstošu pilsonisko telpu visā ES.

Demokrātija ir ikdienas apņemšanās, kas mums ir jāaizsargā, jāatbalsta un ko nekad nedrīkst uzskatīt par pašsaprotamu. ES joprojām ir stingri apņēmusies aizstāvēt demokrātiju un atbalstīt demokrātiskās vērtības, iestādes un procesus, ņemot vērā pieaugošās ārējās un iekšējās problēmas. To, kas mums ir, ir vērts saglabāt, un mēs to darīsim vienoti un apņēmīgi, veidojot spēcīgu un noturīgu demokrātiju.

¹¹² Eiropas paziņojums “Paziņojums par ES stratēģiju pilsoniskās sabiedrības atbalstam, aizsardzībai un iespēju palielināšanai” (COM(2025) 790 final).